

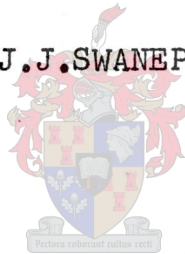
WUPPERTHAL

'N GEMEENSAPSTUDIE VAN 'N

SENDINGSTASIE

deur

J.J.SWANEPOEL

Verhandeling ingeggee ter verkryging
van die graad M.A. in die Maatskap-
like Werk aan die Universiteit van
Stellenbosch.

Promotor: Dr. Erika Theron.

Desember 1951.

V O O R W O O R D

Hierdie verhandeling maak 'n deel uit van 'n omvangryker studie oor die maatskaplike-ekonomiese toestande op 'n aantal sendingstasies vir Kleurlinge in Wes-Kaapland. Die skedule wat gebruik is by die ondersoek sowel as 'n samevatting van die probleme by die sendingstasies en die verbeterings wat aan die hand gedoen word, sal in 'n aparte studie verskyn wat deur ondergetekende opgestel word.

Erika Theron.

(HOOF VAN DIE ONDERSOEK)

D A N K B E T U I G I N G

My hartlike dank in die eerste plek teenoor dr. Erika Theron, my geagte promotor, wie se voorstelle en leiding vir my nie alleen 'n voortdurende bemoediging was nie, maar inderdaad die voltooiing van hierdie ondersoek bemoontlik het.

Vervolgens my dank aan die Kleurlinggemeenskap van Wupperthal wat my taak baie vergemaklik het deur gewillige samewerking. Besondere vermelding verdien die Superintendent, die Prinsipaal van die skool en mnr. Meisenheimer van Wupperthal. My hartlike dank ook aan mej. A. Laas wat die manuskrip getik het.

STELLENBOSCH.

November 1951.

J.J. Swanepoel.

W U P P E R T H A L

'N G E M E E N S K A P S T U D I E V A N

'N S E N D I N G S T A S I E

HOOFSTUK I	BLS
INLEIDING	1
Metode van Onderzoek	1
Moeilikhede in verband met die insame- ling van die gegewens	2
HOOFSTUK II	
DIE GEOGRAFIESE BESKRYWING EN GESKIEDKUNDIGE OORSIG	4
Ligging	4
Bou	4
Klimaat	5
Reënval	6
Grondgeaardheid	6
Afstand van omliggende dorpe	6
Geschiedkundige oorsig oor die Ontstaan en ontwikkeling van die sendingstasie.	8
Verdere ontwikkeling	10
HOOFSTUK III	
DIE BEVOLKING	12
HOOFSTUK IV	
DIE BESTUUR VAN DIE SENDINGSTASIE	15
Nakoming van die reëls deur die inwo- ners	18
HOOFSTUK V	
BEHUISINGSTOESTANDE	21
Die uitleê van die dorp	21
Die perseel waarop die huise staan ...	23
Eiendom	23
Die woonhuise	24
Bou van die woonhuise	24

Die/.....

Die grootte van die huise	26
Mate van oorbewoning	29
Die voorkoms van die huise	30
Slotopmerkings	34

HOOFSTUK VI

OPVOEDING EN ONDERWYS	35
Die opvoeding van die volwasse inwoners	35
Die huidige opvoedkunde fasiliteite ...	36
Die Bestuur	37
Die Personeel	38
Inspeksie	39
Die leerlinge	39
Vashoukrag van die skool	40
Die leerplan	40
Verdere professionele en beroepsopleiding	41
Ander dienste wat die skool aan die kinders verrig	41
Die skoolgebou	44
Die skool en die ouers	46

HOOFSTUK VII

DIE GESONDHEIDS- EN GENEESKUNDIGE DIENSTE .	47
Geboortes en sterftes	47
Bederfbare voedsel	50
Ander eetware	51
Watervoorsiening	51
Sanitêre dienste	53
Geneeskundige dienste	53
Verpleging	54
Hospitaal fasiliteite	55
Gesondheidsdienste aan spesiale groepe	56
Aansteeklike en oordraagbare siektes ..	57
Gebreklikheid	58
Gesondheid	58

HOOFSTUK VIII

DIE ROL VAN DIE KERK	59
Die amptenare en hulle pligte	59
Sterkte van die kerk	61

Die /.....

Die administrasie en finansies	61
Die dienste wat die kerk aan die lede van die gemeenskap bied	63
Eredienste	64
Kerklike feesdae	64
Bediening van die sakramente ..	65
Verpligtinge wat die kerk op sy lede leë	71
Die kerkgebou	74
Die rol van die kerk	76

HOOFSTUK IX

DIE GESINSLEWE	77
Gesinstipes in die gemeenskap	79
Familiegebruike	80

HOOFSTUK X

VOEDING VAN DIE GESINNE	83
Voedsel wat self geproduseer word ..	83
Voedsel wat gekoop word	85
Die weeklikse maaltye	85
Voorbereiding van die voedsel	87
Die eetgeriewe	88
Die skoolvoedingskema	88
Slotopmerkings	89

HOOFSTUK XI

DIE EKONOMIESE OMSTANDIGHEDE	90
Tydlike werkers	91
Loonarbeiders	94
Klerikale en professionele werkers .	98
Spaarmoontlikhede	100
Slotopmerkings	103

HOOFSTUK XII

SESIALE MAATSKAPLIKE VRAAGSTUKKE	105
Wetsoortredings	105
Drankmisbruik	106

Buite-egtelikheid /....

Buite-egtelikheid	107
Ander probleme	109

HOOFSTUK XIII

VERMAAKLIKHEID EN ONTSPANNING	111
Ongeorganiseerde vermaaklikheid- en ontspanningsfasiliteite	111
Die kinders	112
Die volwassenes	112
Georganiseerde vermaaklikheid- en ont- spanningsfasiliteite	114
Die kinders	115
Die volwassenes	115
Slotopmerkings	116

HOOFSTUK XIV

BEVINDINGS EN AANBEVELINGS	117
----------------------------------	-----

BYLAAG I

REËLS EN WETTE VAN DIE WUPPERTHAL INSTITUUT .	121
---	-----

BIBLIOGRAFIE	125
--------------------	-----

LYS VAN TABELLE

TABEL NO. I

Reënval op Wupperthal	7
-----------------------------	---

TABEL NO. II

Verspreiding van bevolking met betrekking tot ouderdomsgroepe	14
--	----

TABEL NO. III

Sterfgevalle onder en bo 16 jaar (1945- 1949)	48
--	----

Tabel/.....

ELS.

TABEL NO. IV

Gesinstipes 79

TABEL NO. V

Soorte beroepe op Wupperthal aangetref 91

TABEL NO. VI

Pensioene 99

TABEL NO. VII

Buite-egtelike geboortes op Wupperthal vanaf
1945 tot 1949107

KAART

Sketskaart van Wupperthal - Agter bls. 21

HOOFSTUK I

INLEIDING

Metode van die Onderzoek:-

Gedurende die ondersoek wat oor 'n tydperk van drie weke gegaan het en in Februarie 1950 plaasgevind het, was die ondersoeker op Wupperthal woonagtig. As leidraad vir die ondersoek is gebruik gemaak van 'n volledige werkskema.¹⁾

By die aanvang van die ondersoek is onmiddellik kontak met die bestuurder van die sendingstasie gemaak, en van hom is dan ook tydens hierdie onderhoud die geskiedenis en reëls van die sendingstasie in breë trekke verkry.

Elke huisgesin op die sendingstasie is minstens een keer besoek en by hierdie besoeke is die nodige gegewens van elke gesin verkry. Verdere waardevolle inligting is ingewin deur meermalige onderhoude met die volgende persone:

Die bestuurder van die sendingstasie.

Die Opsiener.

Die ouderlinge en diakens van Wupperthal.

Die voorsitster van die Susters-vereniging.

Die magistraat van die distrik.

Die/.....

1) Die werkskema sal by die Finale verslag wat deur die hoof van die ondersoek opgestel sal word, as bylae bygevoeg word.

Die distriksgeneesheer.

Die prinsipaal en personeëllede.

Die posmeester.

Inligting is ook verkry uit dokumentêre bronne wat handel oor die stigting en geskiedenis van die sendingstasie. Bywoning van aktiwiteite soos kerkdienste, 'n vergadering van die Sustersvereniging en die ondersoeke en behandeling van die geneesheer, het heelwat informasie verskaf.

Moeilikhede in verband met die insameling van die gegewens:

Die inwoners van Wupperthal het die ondersoek tot 'n groot mate vergemaklik deurdat hulle belangstelling getoon het en dus die gevraagde inligting verstrek het so ver as moontlik. Sommige van die personeëllede van die skool het geweier om inligting te verskaf omdat hulle nie die nodigheid van die ondersoek kon insien nie.

Aangesien die mans bedags gewerk het moes die vrouens by die meeste gesinne die inligting oor die ekonomiese omstandighede verskaf en in baie gevalle kon hulle hier nie die juiste inligting gee nie.

Die ondersoeker het nie verlof gekry om die kerkboeke na te gaan nie, en nie veel inligting in verband met die handelstransaksies van die blankes op die sendingstasie kon verkry word nie.

Die feit dat daar nie met vrymoedigheid gepraat word oor buite-egtelikheid, drankmisbruik en aansteeklike

siektes/.

- 3 -

siektes nie, het die verkryging van juiste syfers op hierdie gebied onmoontlik gemaak.

Die Kommandant van die polisie van Calvinia het geweier om syfers te verskaf aangaande die voorkoms en aard van misdaad.

HOOFSTUK II

DIE GEOGRAFIESE BESKRYWING EN GESKIEDKUNDIGE OORSIG

Ligging:

Die distrik Clanwilliam waarin Wupperthal geleë is, is 2,926 vk. myl groot en lê tussen 32° en 33° S.B. en 18° 18¹ en 20° O.L. Dit is dus tussen die Suid Westelike Kaapprovinsie en die Noord Westelike Kaapprovinsie. Aan die Suidekant word dit begrens deur die distrik van Piketberg en Ceres en aan die Noordekant deur Van Rhynsdorp en Calvinia. Ceres en Calvinia vorm die Oostegrens, terwyl die Atlantiese Oseaan aan die Westekant is.

Bou:

Die heel Westelike deel van die Clanwilliam distrik is 'n relatiewe kort kusvlakte wat lê tussen Elandsbaai in die Suide en 'n aantal myle Noord van Lambertsbaai in die Noorde. Die hoogte van die kusvlakte is van 0 - 600 voet bo seespieël. Net Oos van hierdie kusvlakte lê daar weer 'n hoër land wat strek tot so hoog as 1,200 voet en dan volg die Olifantsrivierberge wat in die Noorde reik tot 'n hoogte van 3,000 voet en in die Suide tot 4,500 voet. Oos van hierdie berge vloei die Olifantsrivier in 'n diep vallei wat vir 'n groot deel 600 voet bo seespieël is. In die Suidelike deel van die vallei lê die dorpie Citrusdal en ongeveer 40 myl na die Noorde is die dorp Clanwilliam geleë.

Oos/.....

Oos van die Olifantriviervallei kry ons die Sederbergreeks, wat, hoewel nie besonder hoog nie, behalwe vir sekere punte tussen Clanwilliam en Citrusdal, eintlik net op twee plekke deurganklik is deur middel van passe. Die een pas is tussen Citrusdal en Clanwilliam en die ander een is die Pakhuispas net Oos van Clanwilliam. Ten Ooste van die berge bestaan die distrik uit 'n groot plato van tussen 1,200 en 3,000 voet hoog. Dit daal in die Noord-oostelike deel van die distrik weer af na die Doringrivier wat die Oostelike en Noord-oostelike grense van die distrik vorm.

Die plato word onderbreek deur 'n aantal takriviere van die Doringrivier. Een van hierdie takriviere wat in die Sederberge ontstaan en eers Noordwaarts en dan weer Ooswaarts vloei om by die Doringrivier aan te sluit, is die Tra-Trarivier. Dit vreet 'n taamlike diep vallei uit en in die draai tref ons die groot kom aan waarin Wupperthal geleë is.

Klimaat:

Die klimaat van Wupperthal kan as 'n klimaat van uiterstes beskryf word. Die gemiddelde jaar temperatuur is 64.7°F . Die Januarie-gemiddelde is 75.3°F , en die Julie-gemiddelde is 53°F .²⁾ Dit is 'n groot afwyking.

Reënval/.....

2) Bereken volgens interpolasie, gegewens ontvang van dr. D.J. Conradie, Departement Aardrykskunde, Universiteit, Stellenbosch.

Reënval:

Die reënval vir die jare 1939-1949, soos opgeteken aan die sendingstasie deur die bestuurder, is soos volg in Tabel I.

Die gemiddelde jaarlikse reënval van Wupperthal tussen die jare 1939-1949 is 10.24 duim. Dit is dus effens hoër as die van Clanwilliam waar die gemiddelde reënval vir dieselfde tydperk 9.18 duim is. Soos die tabel aandui val die meeste reën gedurende die eerste helfte van die jaar. Hierna neem dit af en gedurende die laaste vier maande van die jaar kom reën selde voor.

Grondgeaardheid:

Die grond van die sendingstasie is hoofsaaklik alliwiale grond wat uit die berge kom en derhalwe baie vrugbaar is.

Afstand van Omliggende Dorpe:

Soos uit die beskrywing van die geografiese ligging afgelei kan word, is Wupperthal baie moeilik bereikbaar. Die paaie oor die bergreekse is nog baie primitief, veral die padverbinding na die Suide waarmee Wupperthal 'n aansluiting met Citrusdal en Ceres vind. Die hoofaansluiting is met Clanwilliam en op hierdie afstand van 46 myl moet daar oor drie bergpasse gegaan word. Die naaste spoorwegstasie naamlik Graafwater is 65 myl vanaf die sendingstasie geleë, terwyl Lambertsbaai wat die naaste strandoord is,

85 myl/.....

TABEL NO I
REENVAL OP WUPPERTHAL

	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	Gemiddelde
Januarie	0.63	0.32	2.31	0.30	0.61	0.61	0.64	0.43	0.53	1.65	0.64	0.79
Februarie	0.41	0.41	4.70	1.19	1.77	0.14	1.31	1.42	1.26	0.84	0.42	1.26
Maart	2.25	0.51	2.90	4.97	2.70	0.96	3.07	0.15	0.50	0.58	0.67	1.75
April	0.12	2.01	1.75	1.32	2.35	1.94	3.22	0.32	3.23	1.66	0.63	1.69
Mei	0.38	0.21	2.43	1.76	0.41	0.49	1.47	0.38	0.64	1.32	1.25	.98
Junie	0.18	1.20	1.29	1.65	0.21	1.84	1.64	4.90	0.22	3.04	0.52	1.52
Julie	0.08	0.76	0.27	-	1.42	0.95	-	0.64	0.65	0.31	2.37	.68
Augustus	0.29	0.94	-	-	-	0.74	-	-	-	1.22	-	.29
September	0.11	0.30	-	-	-	-	-	-	-	0.81	-	.11
Oktober	2.10	0.53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.24
November	0.10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.00
Desember	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	6.71	7.19	15.65	11.19	9.47	7.27	11.35	8.24	7.03	11.43	6.50	9.31

85 myl vanaf die sendingstasie is. Die afstand tussen Kaapstad en Wupperthal is 200 myl.

Geskiedkundige oorsig oor die Ontstaan en Ontwikkeling van die Sendingstasie:

Op 7 Oktober 1829 is deur die Rynse Sendinggenootskap vier sendelinge naamlik eerwaardes Lückhoff, Leipoldt, Zahn en Van Wurm na Suid-Afrika gestuur. Eerwaarde Lückhoff het as standplaas gekry Stellenbosch, eerwaarde Zahn is na Tulbagh, terwyl eerwaardes Leipoldt en Van Wurm uitgekyk het na 'n werkkring êrens in die Noordweste. In die jaar 1830 slaag die twee daarin om tussen die Kouberge en Clanwilliam-distrik die vallei aan te koop waar op 30 Desember 1830 die sendingstasie Wupperthal aangê is. Die waterrykheid en vrugbaarheid van die grond het veral 'n belangrike rol gespeel by die keuse van die plek.

Behalwe die sendelinge wat as evangeliedienaars sowel as superintendente van die sendingstasie moes aftree, is deur die sendinggenootskap ook ander amptenare van tyd tot tyd uitgestuur om behulpsaam te wees met die oprigting en aanbou van die nodige geboue vir die sendingstasie. So is 'n klein kerkgebou opgerig en 'n skool geopen. In die somermaande van 1830 is die eerste doopdiens gehou en in 1834 is die huidige kerkgebou ingewy.

Vanaf die stigting van die sendingstasie in 1830 was die volgende persone in diens van die Rynse Sendinggenootskap

te/.....

te Wupperthal.

Eerwaarde J.G. Leipoldt (Senior)	-	1830-1872
Eerwaarde F. von Wurmf	-	1830-1831
Mnr. J.G. Schröder (Senior) Kolonis	-	1833-1847
Mnr. G.F. Häfele. Kolonis	-	1837-1844
Mnr. C. Wagner	-	1841-1844
Mnr. K. Petersen	-	1841-1852
Mnr. F.W. Fisser	-	1842-1877
Eerwaarde J.F. Badler	-	1841-1842 en 1844-1848
Eerwaarde M. Dönges	-	1855-1858
Eerwaarde P. Sterrenberg	-	1859-1861
Eerwaarde F.C. Wegel	-	1861-1868
Mnr. B.H. Hatchet	-	1862-1865
Eerwaarde J.J. Leipoldt (Junior)	-	1865-1874
Eerwaarde J. Gerdener	-	1874-1891
Eerwaarde G. Schmolke	-	1889-1920
Eerwaarde W. Strassberger	-	1904-

In die loop van die jare het die werksaamhede op Wupperthal uitgebrei en vandag is daar ook die volgende twaalf buitestasies waarvoor die sendeling verantwoordelik is. (Die hele gebied, die buitestasies ingesluit beslaan 50,000 morges.

Naam/.....

Beukeskraal	3 myl
Nuweplaas	15 myl
Elandsvlei	30 myl
Heuningvlei	10 myl
Biedowrivier	18 myl
Welgemood	50 myl
Kleinvlei	10 myl
Eselbank	15 myl
Langkloof	20 myl
Martiensrus	10 myl
Sederberge Kromrivier	30 myl
Sederberge Matjiesrivier	25 myl

Verdere Ontwikkeling:

Op die sendingstasie is vandag behalwe die woonhuise van die blankes en kleurlinge en die kerk en skoolgeboue ook nog die poskantoor, winkel, skoefabriek en meul.

Die poskantoor is opgerig gelyktydig met die stigting van die sendingstasie. Eers is die pos deur die inwoners te voet gedra vanaf Clanwilliam omdat daar toe nog nie paaie was waarlangs enige voertuie kon gaan nie. 'n Tog met trekdiere oor die berge het baie langer geneem as wanneer die afstand te voet afgelê is. Die verbetering van die paaie het meegebring dat die pos vanaf 1928 met 'n vragmotor na Wupperthal vervoer word, en in 1934 stuur die sendingstasie

sy/.....

sy eie vragmoters uit om die pos op Clanwilliam te haal. In 1948 is deur die spoorweg 'n busdiens tussen Wupperthal en Clanwilliam ingestel. Die bus kom twee keer per week naamlik Maandag en Vrydag na Wupperthal.

Die winkel op die sendingstasie is ook deur die sendelinge in 1890 begin. Dit is die enigste bestaande winkel op die stasie en die kleurlinge mag geen ander winkel open nie. Aangesien vervoer na die dorpe so moeilik is, koop die kleurlingbevolking van Wupperthal feitlik al hul benodigdhede hier

Die schoenfabriek wat altoos 'n baie belangrike ekonomiese bate van die sendingstasie is, is begin deur eerwaarde Leipoldt wat 'n opgeleide schoenmaker was. Onder die beheer van eerwaarde Schmolke is die fabriek uitgebrei en die looiery begin.

Die ou watermeul is kort na die stigting van die sendingstasie aangebring. Hier word die graan van die inwoners gemaal teen 'n geringe betaling. In 1920 is die waterkrag vervang deur meganiese krag.

Hierdie drie nywerhede naamlik die schoenfabriek, die winkel en die watermeul is vanaf Januarie 1948 deur die twee seuns van die diensdoenende sendeling oorgeneem van die Rynse-Sendinggenootskap en word tans deur hulle bestuur.

HOOFSTUK III

DIE BEVOLKING

Die eerste nie-blanke inwoners van die sendingstasie was 'n aantal vrygemaakte slawe. Hulle het hulle destyds onder voorwaardes daar kom vestig wat ook vandag nog geldig is. So was hulle verplig om lede van die kerk te wees en dadelik te begin met skoolbywoning. Die skool het toe nog maar bestaan uit klasse wat meesal saans deur vrouens van die sendelinge gegee is.

Volgens 'n persoonlike opname wat in Wupperthal in Februarie 1950 gedoen is van die persone wat in daardie maand op Wupperthal woonagtig was, is gevind dat die persone van verskillende ras en geslag as volg was. Blankes 18 (11 manlik, 7 vroulik), kleurlinge 435 (207 manlik, 228 vroulik).

Vyftien van die agtien blankes is lede van vyf blanke gesinne bestaande uit die van die sendeling, sy getroude seun en drie ander huisgesinne waarvan die hoofde behulpsaam is met verskillende bedrywe op die sendingstasie. Dan is daar nog drie alleenstaande mans wat loseer en waarvan twee behulpsaam is by die poskantoor en een by die skoefabriek.

Van die totaal van 435 kleurlinge is daar elf kinders wie se ouers elders in die distrik woonagtig is wat op Wupperthal skoolgaan en daar by een of ander van die

huisgesinne/.....

huisgesinne gedurende die skoolkwartaal loseer. Van die res van die kleurlingbevolking naamlik 424 is 55 of 12.9% nie op die sendingstasie gebore nie. Uit hierdie groep kom daar persone vanaf die volgende plekke:- Paarl (1), Ceres (1), O'Kiep (2), Klein-Karoo (1), Porterville (1), Port Elizabeth (1), Bredasdorp (1), Wynberg (1), Wolseley (1), Kimberley (1), Saron (1). Die res van diegene wat nie op die sendingstasie gebore is nie, kom almal van een of ander buitestasie van Wupperthal, Clanwilliam of van plase in die distrik. Dit is gevind dat uit die 96 gesinne op Wupperthal woonagtig daar 63.7% is waar beide die vader en die moeder van die gesin op Wupperthal gebore is, terwyl by 5.2% die bevinding was dat nóg die vader nóg die moeder op Wupperthal gebore is.

Die volgende tabel dui aan hoe die kleurlinge met betrekking tot die verskillende ouderdomsgroepe verspreid is.

Soos uit die tabel kan afgelei word val die grootste persentasie persone onder die ouderdomsgroep 0-10 jaar. Die verskil in die getalle vir die ouderdomsgroep 10-20 en 20-30 jaar kan daaraan toegeskryf word dat kinders na 16 jaar wanneer hulle die skool verlaat ook terselfdertyd die sendingstasie verlaat om êrens anders te gaan werk soek. Die groep tussen die ouderdom van 20 en 60 jaar maak die werkende deel van die bevolking uit, terwyl diegene wat ouer as 60 is meesal pensioentrekkers is.

- 14 -

TABEL NO. II

VERSPREIDING VAN BEVOLKING MET BETREKKING TOT
OUDERDOMSGROEPE

Ouderdomsgroepe (in jare)	M	%	V	%	Totaal	%
0 - 10	61	29.5	71	31.1	132	30.4
10 - 20	47	22.7	50	21.9	97	22.3
20 - 30	24	11.6	27	11.8	51	11.7
30 - 40	26	12.6	23	10.1	49	11.3
40 - 50	16	7.7	16	7.0	32	7.4
50 - 60	7	3.4	13	5.7	20	4.6
60 - 70	11	5.3	17	7.5	28	6.4
70 - 80	11	5.3	7	3.1	18	4.1
80 plus	4	1.9	4	1.8	8	1.8
	207	100	228	100	435	100

HOOFSTUK IV

DIE BESTUUR VAN DIE SENDINGSTASIE

Anders as by sommige van die ander sendingstasies waar die beheer en bestuur uit die hande van die oorspronklike stigters gegaan het, is Wupperthal nog in die hande van die Rynse Sendinggenootskap, en is die diensdoenende sendeling nie net vir die geestelike bearbeiding van die inwoners verantwoordelik nie, maar tree hy ook op as algemene bestuurder van die sendingstasie.

As grondslag van die bestuur van die sendingstasie dien 'n aantal reëls wat in pamfletvorm gedruk en aan elkeen van die huiseienaars gegee word.³⁾ Hierdie reëls het sedert die stigting van die sendingstasie nog geen verandering ondergaan nie. By die nagaan van die reëls is dit duidelik dat die inwoners van die sendingstasie onder strenge toesig van die sendeling staan. Tòg vereis die meerderheid van die reëls van die inwoners niks meer as die soort gedrag soos wat van enige goeie burger in enige dorpsgemeenskap sal verwag word nie. Voorbeelde hiervan is die volgende:-

„Elke bewoner is verplig om hom hier en orals ordentlik te gedra en om hom te onthou van onsedelikheid, dronkenskap, vloek, laster, sabbatskending en/.....

3) Sien Bylaag 1 vir 'n kopie van die reëls.

en ander aanstootlike dinge.

Diere wat skade doen moet geskut word met kennisgewing aan die skutmeester. Veroorsaakte skade moet deur die skutmeester getakseer word.

Die huurjaar eindig op 31 Mei. Elke huurder is verplig om voor of op 31 Mei sy huur te betaal.

Die huurder mag nie meer as 25 stuks kleinvee en drie melkkoeie en ses werkdonkies aanhou nie. Die wat oor bogenoemde getalle kleinvee, beeste of donkies aanhou, moet weigeld teen die volgende tarief betaal:-

Vir kleinvee 2/- per jaar vir elke 5 oor die getal.

Vir beeste 2/- per jaar vir een elk oor die getal.

Vir donkies 6/- per jaar vir een elk oor die getal.

Daar is egter 'n paar reëls wat meer ingrypend van aard is, veral dié wat betrekking het op die privaatilewe van die inwoners. Hier kan as voorbeelde die volgende genoem word.

„Vir die stigting van enige soort verenigings, klubs ens., moet die goedkeuring van die bestuurder gevra word.

Vergaderings van enige soort is sonder toestemming van die bestuurder nie toegelaat nie.

Dans en dansmusiek in huise en op parsvloere is nie toegelaat nie.”

'n Ongeskrewe reël van die sendingstasie wat as gewoonte reeds van die stigting oorgebly het en wat ook as ingrypend op die privaatilewe van die inwoners beskou kan word, is

dat/.....

dat daar elke aand kort na sononder 'n klok lui waarop dit dan van elke persoon verwag word om in sy huis te wees en nie meer op straat rond te loop nie.

Die sendeling as bestuurder van die sendingstasie is verantwoordelik vir die uitvoering en instandhouding van hierdie reëls. Sy pligte in dié verband is onder andere die volgende:-

- (1) Die keuring van nuwe inwoners.
- (2) Ontvangs van huurgede wat die huurders by die kantoor kom betaal.
- (3) Beheer oor die oprig van nuwe huise.
- (4) Inspeksie van huise, krale ens.
- (5) Toesig oor deeglike bewerking van die landerye.
- (6) Toesig oor goeie gedrag van die inwoners byvoorbeeld in verband met gereelde kerkbywoning, bekamping van onsedelikheid, dronkenskap, sabbatsontheiliging ens.
- (7) Beslissing van enige twissake.

Omdat die bestuurder dikwels afwesig is deurdat hy dienste op buitestadies moet waarneem en ook as gevolg van sy veelvuldige pligte op die sendingstasie self, word hy bygestaan deur die Opsiener. Die Opsiener word deur die plaaslike leraar benoem en bly vir 'n onbepaalde tyd in sy amp. So is die huidige opsiener reeds 25 jaar in diens van die sendinggenootskap.

Sy pligte is die volgende:- Hy meet nuwe tuine af en sien toe dat huurders dit nie verwaarloos nie, samel die

fooie/.....

foorle en graan in wat aan die veewagter moet gegee word en oorbodig die maandelikse deel daarvan aan hom. Verder rapporteer hy alle onreëlmatighede in die gemeenskap direk aan die bestuurder.

Die werk van die bestuurder is egter veel verminder deurdat sy twee seuns die fabriek, winkel, meule, poskantoor en landerye van die Rynse Sendinggenootskap huur reeds vanaf Januarie 1948.⁴⁾ Die kleurlinge op die sendingstasie is nog in diens by die verskillende bedrywe, maar die bestuurder het nou geen verantwoordelikheid meer in hierdie verband nie.

Afgesien van die pligte wat uit die reëls voortvloei het die bestuurder ook nog ander verantwoordelikhede op die sendingstasie. Aangesien daar geen skoolkomitee bestaan nie tree die bestuurder self in hierdie hoedanigheid op. Die reperasies van die skoolgeboue, toesig oor die voeding-skema sowel as die aanstel van nuwe onderwysers word alles deur hom behartig. Die registrasie van sterfgevalle en geboortes asook die uitbetaling van alle pensioene word by die kantoor van die bestuurder aangegee.

Nakoming van die reëls deur die inwoners:

Alhoewel die kleurlinge op die sendingstasie gevaar loop om hulle inwoningsreg te verloor indien hulle nie die reëls nakom nie, is daar tog gedurende die ondersoek gevind dat/.....

4) Die bedrag van die huurgelde wat aan die Rynse Sendinggenootskap betaal word, kon nie deur ondersoekster uitgevind word nie.

dat die inwoners gladnie streng volgens die reëls lewe nie. Veral die jonger lede van die gemeenskap is skuldig in hierdie verband. So word daar byvoorbeeld gedans sowel as sterk drank gebruik in sommige van die huise. Nieteenstaande die feit dat dit een van die reëls is dat elke huisgesin gereeld die kerkdienste moet bywoon, het die sendeling self verklaar dat alleenlik 40% van die inwoners gereelde kerkgangers is en dat hierdie persentasie grotendeels uit die ouer lede van die gemeenskap opgemaak word.

Etlike inwoners het ontevredenheid oor die reëls as sulks sowel as die toepassing daarvan uitgespreek. Die volgende drie gevalle kan as voorbeelde dien:

'n Moeder met skoolgaande kinders het gekla dat die aandklok glad te vroeg lui en veral in die somermaande lui dit net wanneer die kinders die dag se werk afgehandel het en begin speel.

Een van die kleurling mans het verklaar dat daar diskriminasie is by die toepassing van die reëls want vooraanstaande persone in die gemeenskap (die onderwysers byvoorbeeld) word oorgesien wanneer hulle 'n misstap begaan terwyl daar teenoor ander strenger opgetree word.

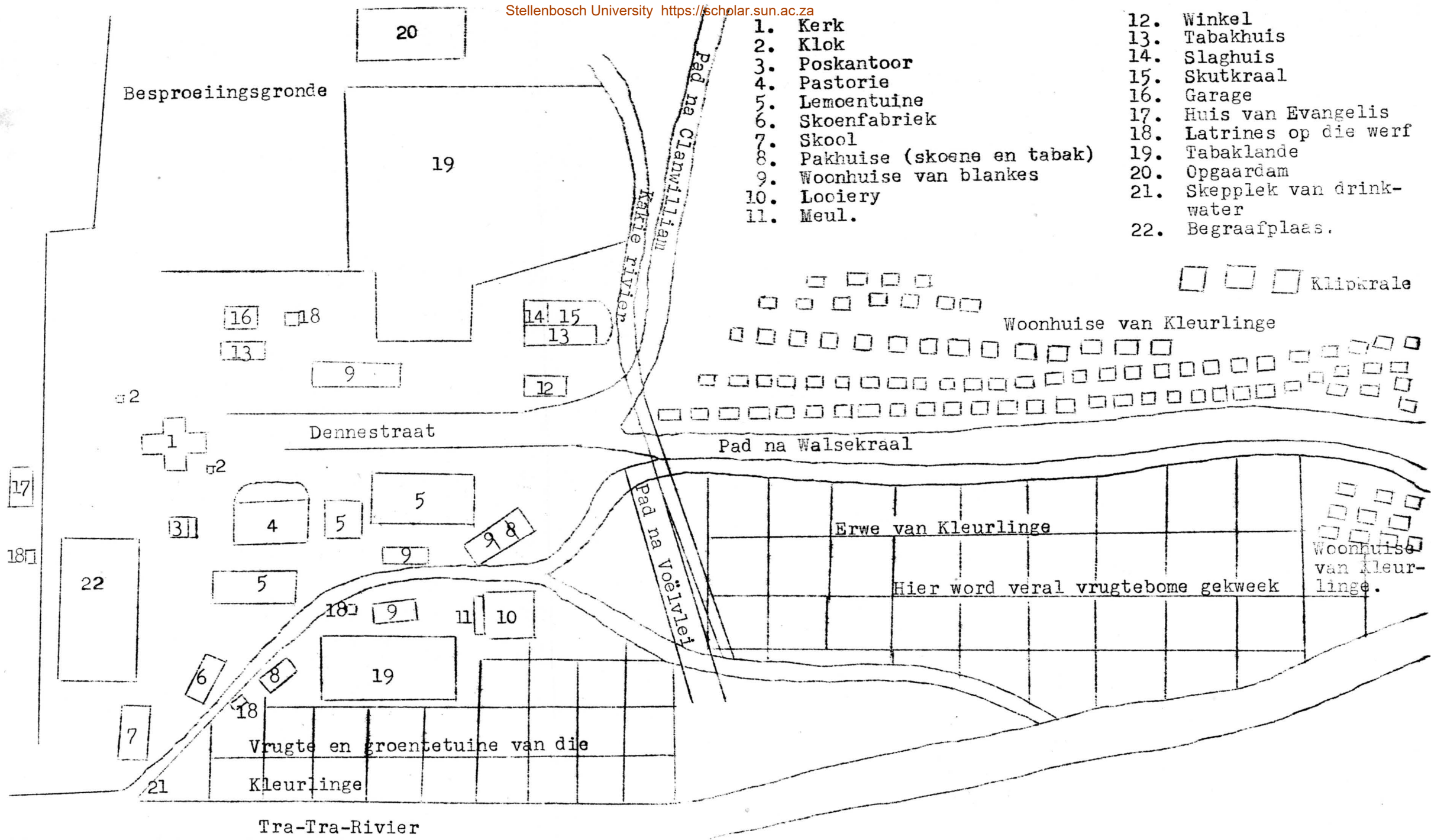
'n Moeder het verklaar dat sy haar kinders toelaat om dansplate op die grammofoon in die huis te speel. "In ons dae", het sy beweer, "sou ons dit nie gedoen het nie, maar vandag se jongmense is anders".

Alhoewel hierdie gevalle van ontevredenheid in verband met die reëls voorgekom het, het niemand tydens die ondersoek die wens uitgespreek dat hulle selfbestuur op die stasie wil hê nie. Die rede hiervoor kan moontlik gesoek word in die feit dat die reëls nie so streng toegepas word nie of

moontlik/.....

- 20 -

moontlik ook omdat die inwoners van Wupperthal nie dikwels in aanraking kom met persone buite die stasie en met moderne idees nie.

HOOFSTUK V

BEHUISINGSTOESTANDE

Die Uitle van die Dorp:

Die kom waardeur die Tra-Trarivier sy loop het en waarin Wupperthal geleë is, is feitlik heeltemal omring deur berge. So kry ons die Vaal-Heuningberge met Spitskop aan die ooste en suid-oostelike kante. Aan die noord-oostelike kant is die Tra-Traberge met Citadelkop en aan die noorde en noord-weste kante 'n uitloper van die Krakadauwberge met Kouberg as die belangrikste piek. Aan die weste en suide kante is weer uitlopers van die Sederberge met reg suid Singkop (waarvan later weer melding gemaak word) as een van daardie uitlopers.

Die sendingstasie kan hoofsaaklik in twee dele verdeel word naamlik:-

- (1) Die woonbuurt van die kleurlinge en
- (2) Die werf met die woonhuise van die blankes daarop asook die winkel, slaghuis, skoolgebou, kerkgebou, die poskantoor en die pakhuis vir die tabak en skoene.

Soos op die sketskaart kan gesien word, word die woonbuurt van die kleurlinge van die werf geskei hoofsaaklik deur die winkel en tabaklande van die blankes. By die aanlê van die sendingstasie was die doel om die woonbuurtes van die blankes en kleurlinge apart te hou. Ook vandag nog mag niemand sy huis bou op 'n plek waarvoor die bestuurder nie verlof/.....

verlof toegestaan het nie.

Die woonhuise van die kleurlinge is gebou teen die helling van die hoogland. Die rotse is so dat hulle hoogtelyne vorm wat min of meer in die vorm van 'n boog loop om die sendingstasie. Hierdie vorm is die gevolg van erosiewerking. Die rye waarin die huise gebou word, word bepaal deur die rotslae en daarom staan die huise ook in boogvormige rye. 'n Punt van die rotslaag wat uitskiet, belet dat die hoeveelheid huise in elke ry eweveel is en daarom dat ons in die voorste ry alleenlik byna meer as die helfte van die totale aantal huise aantref. In die laaste ry staan daar uiters vier huise. Omdat die bougereedskap van die kleurlinge nog maar baie primitief is, word daar nie probeer om weg te doen met die rotsblokke nie en die gevolg is dat daar nie meer plek is waarop huise kan gebou word nie. Die aantal gesinne wat hier gehuisves kan word, word hierdeur ook natuurlik beperk.

Dennestraat (sien sketskaart) en die straat wat voor die kleurlinghuise verbyloop en bekend is onder hulle as die „Pad na Walsekraal“, is die enigste twee strate wat op die sendingstasie is. Verder gaan daar net gewone voetpaadjies tussen die huise van die kleurlinge deur.

Die tuine van die kleurlinge is uitgelê tussen die rivier en die voorste ry huise. Tussen die woonhuise en die tuine is 'n klipmuur opgebou, waarvandaan trappies na die tuine lei. Teenoor die muur aan die tuinkant loop die water-voor verby. Die muur is daar gebou met die doel om die

rivier/.....

rivier te stuit wanneer dit in die reënmaande opstoot deur die tuine tot teenaan die woonhuise.

Behalwe die paar woonhuise suid van die rivier, kyk alle woonhuise van die kleurlinge in 'n suidelike rigting. Die een huis kyk dus uit op die agterplaas van die ander. Gelukkig is die rye nie so naby mekaar dat dit te hinderlik is byvoorbeeld wat privaatheid betref nie.

Die meeste latrines staan aan die agterkant van die huise en is baie keer vasgebou aan die woonhuise. 'n Paar is gebou aan die tuinkant van die watervoor. Wes van die laaste ry huise is 'n paar klipkrale gebou waarin die vee snags slaap.

Die Perseel waarop die Huise staan:-

Die huise staan nie elkeen in sy eie perseel wat omhein is ens., soos in 'n gewone dorp nie en die afstand tussen sommige van die huise is ook baie klein. In party gevalle is daar net 'n gangetjie van plus minus 2 voet. In ander gevalle is die opening tussen huise weer heeltemal ruim, maar weens die rotsagtigheid kan daar op hierdie oop dele nie bome geplant word of selfs blomtuine aangelê word nie. In geen geval staan die huise so dig op mekaar dat dit die gesondheid van die inwoners enigsins behoort skade aan te doen nie, en aan die ander kant lê die huise hoog en droog teen die helling van die hoogland wat weer tot voordeel is van die inwoners. Alhoewel die watervoor nie ver van die woonhuise verbyloop nie, lê dit baie laer as die huise self en

beïnvloed/.....

beïnvloed gevolglik nie die behuisingstoestand nadelig nie.

Eiendom:

Die huise is in die meeste gevalle (86%) die eiendom van die inwoners. Daar is net twaalf huise wat van die kerk gehuur word. Aan die einde van 1948 was daar 'n brand op die sendingstasie en 'n hele paar huise het heeltemal of gedeeltelik afgebrand. Die kerk het hierdie huise weer laat opbou en op die oomblik huur die inwoners die huise van die kerk. Die huurgeld varieër tussen 5/- en 15/- per maand, afhangende van die vermoë van die huurder. Die Evangelis en een van die winkelbediendes woon ook in huise wat die eiendom is van die kerk maar hulle betaal geen huur nie. Verder is daar ook nog een huis wat van 'n ander kleurling gehuur word. In hierdie geval het die eienaar die sendingstasie verlaat om êrens anders te gaan werk.

Die Woonhuise:

Daar is 96 kleurlinghuise op die sendingstasie. Hier- van is 57 of 59.4% alleenstaande en 39 of 40.6% half-alleenstaande huise. Ryhuise word gladnie op die sendingstasie aangetref nie.

Bou van die Woonhuise:

Die bewoners van Wupperthal bou gewoonlik nie self hulle eie huise nie omdat elkeen besig is met sy eie werk wat gewoonlik duur van vroeg soggens tot laat in die aand.

Daar/.....

Daar is egter tydens die ondersoek vier bouers op die sendingstasie aangetref wat hulle net toelê op bouwerk op Wupperthal en die ander buitestasies. As vergoeding vir hulle dienste vra hulle 7/- per dag plus voeding.

Wanneer 'n persoon 'n huis wil laat bou word dit van hom verwag dat hy vooraf genoeg geld bymekaar sal maak vir die doel. Deur die superintendent word alleenlik aan 'n persoon verlof toegestaan om 'n huis te laat bou as hy £25 in kontant besit. Geen geld word deur die kerk aan die kleurlinge vir die doel geleen nie.

Die Boumateriaal:

Die woonhuise op Wupperthal is deurgaans van dieselfde materiaal gebou naamlik roustene wat daarna afgepleister en afgewit word. Die stene word deur die bouers self gevorm op die sendingstasie.

Kenmerkend van al die woonhuise is die buitemure wat byna twee keer so dik is as die buitemure van 'n gewone moderne woonhuis. Die rede wat hiervoor aangevoer word is dat dit koeler is in die huise gedurende die somermaande wanneer die hitte so ondraaglik is.

Die dakke:

Al die huise het rietdakke. Die riet word deur die seun van die sendeling wat die besigheid van die Instituut oorgeneem het, aangekoop en dan weer teen £1 per 100 bosse aan die inwoners van die sendingstasie verkoop.

Die/.....

Die Vloere:

Die woonhuise het almal grondvloere. Om te voorkom dat die vloere uitgetrap word, word dit gereeld met mis gesmeer. Alleenlik in drie huise wat bewoon word deur die lede van die skoolpersoneel is die vloere met tapyte bedek.

Plafonne:

Daar is 69% van die huise wat plafonne het. Die ou huise beskik meesal oor rietplafonne. Bo-op die riet word daar 'n laag klei gesit sodat die plafon dig kan wees. Plankplafonne neem egter al hoe meer toe omdat die inwoners meen dat die rietplafonne baie ondig is en die stof gevolglik baie laat deursif. Die plafon gaan gewoonlik nie deur die hele huis nie, maar alleenlik deur die voorhuis en in enkele gevalle ook deur 'n deel van die kombuis. Die opeening wat gelaat word om bo-op die plafon te kom kry gewoonlik nie 'n deur voor nie. Bo-op die plafon is dan ook die vernaamste plek waar die landbouprodukte soos koring, mielies pampoene en uie weggebêre word.

Vensters:

Die vensters is baie klein plankvenstertjies wat kan oop en toe klap. Daar is nooit meer as een venster in 'n vertrek nie en die grootte van die vensters is min of meer $2\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ voet. Vensters met ruite word gladnie aangetref nie.

Die Grootte van die Huise:

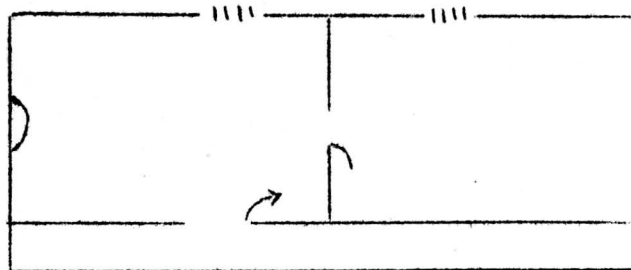
Daar is tydens die ondersoek nagegaan wat die aantal
vertrekke/.....

vertrekke is wat elke woonhuis bevat, en dit is gevind dat 4 of 4.17% huise net een vertrek het, 53 of 55.2% twee vertrekke het, 31 of 32.3% drie vertrekke het, terwyl net 8 of 8.33% huise vier vertrekke het.

Die vier huise wat net uit een vertrek bestaan, word as volg bewoon:

- (1) 'n Oujongkêrel wat al vir sewentien jaar lank op die sendingstasie woon.
- (2) 'n Kleurlingvrou wat albei haar ouers verloor het, met haar buite-egtelike kind.
- (3) 'n Oujongnool wat op die stasie gebore is.
- (4) 'n Vader, moeder en vyf kinders waarvan die ouderdomme varieër van 1 - 13 jaar.

Die tweevertrek-huise wat die mees algemene tipe op die sendingstasie is, se vorm is as volg:

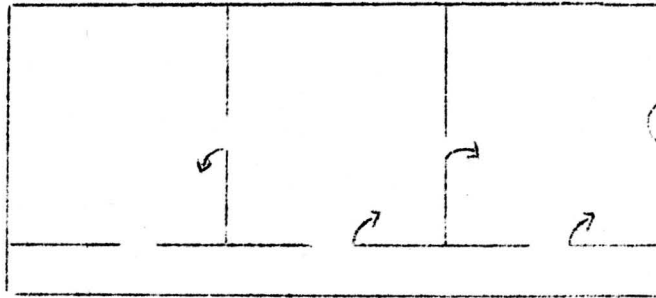
Die volgende drie voorbeelde dui aan die soort gesinne wat in hierdie huise woonagtig is:

- (1) 'n Gesin bestaande uit 'n vader, moeder en agt kinders. Die kinders bestaan uit drie seuns waarvan die oudste 18 jaar is, en vyf dogters waarvan die oudste 16 jaar is. Die lede van hierdie gesin slaap in die voorhuis sowel as in die slaapkamer. Waar die huisgesin bestaan uit groot kinders van albei geslagte kan die toestand van oorbewoning die kinders moreel veel skade berokken, aangesien die slaapkamer nog met die ouers ook gedeel moet word.

(2)/.....

- (2) 'n Weduwee moeder met die buite-egtelike seun van haar dogter. Die seun het 'n klein bedjie in die slaapkamer van sy grootmoeder.
- (3) 'n Man en vrou met hulle twee seuns van 7 en 9 jaar sowel as 'n ou tante van die vader. Die drie volwassenes slaap almal in die slaapkamer terwyl daar vir die kinders op die grond bedgemaak word.

Die drievertrek-huise wat ook betreklik algemeen aangetref word is gewoonlik soos volg gebou:

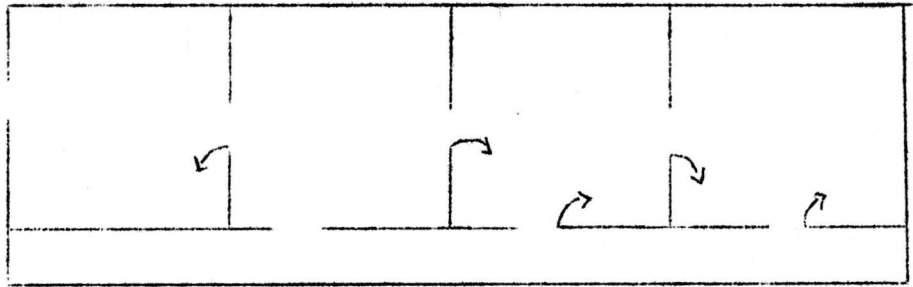

Hierdie gesinne gebruik gewoonlik die derde kamer as 'n voorhuis en in sekere gevalle word ook in die vertrek geslaap in die aand.

- (1) 'n Vader en moeder met hulle 16 jarige seun bewoon een van hierdie drievertrek-huise. In die voorhuis is daar 'n klein bedjie vir die seun gesit. Sy klere word in die ouers se kamer gebêre terwyl hy net in die voorhuis slaap.
- (2) 'n Vader en moeder met twee aangenome dogters van 16 en 2 jaar. Die twee kinders slaap bymekaar op 'n aparte bed wat in die ouers se slaapkamer staan.

Die huis met vier vertrekke behoort aan die meer gegoede gesinne. So is albei die getroude onderwysers inwoners van viervertrek-wonings. Ook in hierdie geval is die vertrekke almal in een lang ry langsmekaar, soos in die geval van die drie vertrek wonings.

In/.....

In een van hierdie viervertrek-wonings woon 'n ou egpaar waarvan die moeder ouderdomspensioen kry en die vader blinde pensioen. Die dogter van 19 wat in die fabriek werk, het haar eie slaapkamer in die huis.

In geen van die 96 huise is 'n badkamer aangetref nie. In die somermaande word daar dikwels in die rivier geswem en verder word vir wasdoeleindes van die voor gebruik gemaak of water word in die huis ingedra.

Mate van Oorbewoning:

Volgens die berekening is daar op Wüpperthal vier persone per slaapkamer en ondersoekster het gevind dat in 44% van die woonhuise, oorbewoning betreklik erg is. Die posisie sou nog ongunstiger gewees het as dit nie gebruikelik is om buitenshuis te slaap gedurende die warm somermaande nie.

Die volgende is twee tipiese gevalle van oorbewoning:

- (1) 'n Vader en moeder met ses kinders woon in 'n huis met net een slaapkamer. Die ouderdomme van die kinders varieër van 7 - 17 jaar. Die kinders moet op die grond slaap en almal gebruik dieselfde slaapkamer.
- (2) 'n Vader en moeder met sewe kinders bewoon 'n tweevertrek-woning. Die kinders is van albei geslagte en die oudste is 28 jaar terwyl die jongste twee jaar is. Hierdie huisgesin slaap ook in die voorhuis. Daar is nie 'n bed in die voorhuis nie,

en/.....

en hulle moet dus op die vloer slaap.

Die Voorkoms van die Huise:

Buitenshuis: Die woonbuurt van die kleurlinge maak 'n baie gunstige indruk. So netjies lyk die huise dat dit as skilderagtig beskryf kan word. Deurgaans is die huise mooi afgewit. Sommige is gebou met 'n klein gewel terwyl andere net die gewone staandak het. Alhoewel die plan van die huise met dieselfde aantal vertrekke min of meer dieselfde bly, is daar tog iets aan elke woonhuis wat 'n eie persoonlikheid aan die woning verskaf. Enkele blomtuintjies, 'n druiweprieël, die vorm van die stoep, 'n vyeboom of seringboom voor die deur, is 'n paar van die dinge wat aangebring is om 'n eie karakter aan elke woning te gee. Geen een van die wonings het 'n veranda nie, alhoewel voor 'n paar wonings die balke waarop die veranda moet opgebou word, opgemerk is. Aan hierdie balke of teen die mure voor die voordeur is in baie gevalle 'n paar saadmieliekoppe of uie gehang om droog te word.

Binnenshuis:

Beligting: Vir beligting gedurende die aand maak die inwoners gebruik van olielampe of kerse. Die lig is meesal maar flou maar dit kan nie juis die inwoners skade aandoen nie omdat baie min van die inwoners eintlik in die aand werk doen waarby die oë baie ingespan moet word. Kinders wat saans studeer is nie opgemerk nie.

Die/.....

Die daglig in die huise is voldoende aangesien die venster en deur van die woonvertrek heeltemal genoeg lig inlaat. Wanneer dit egter reën of stormagtige weer is en beide die deur en venster word toegemaak kan dit baie donker in die huise wees. Die slaapkamers is effens donker omdat die venster klein is en die deur vanuit die voorhuis gaan. Dit hinder egter niemand nie omdat die moeders hul werk gewoonlik in die voorhuis of kombuis doen.

Lug: Die lug wat die vertrekke instroom is voldoende gedurende die dag. Die feit dat die venster en deur van die woonvertrek reg teenoor mekaar is, maar 'n gedurige deurtog van lug moontlik. In die huise waar die gesinne groot is en die deure gedurende die nag toegemaak word is die lug wat wél inkom nie genoeg nie.

Meubilering: Die meubels van die woonhuise het deurgaans 'n gunstige indruk gemaak en veral omdat daar nêrens stuk-kende of lamplendige meubels opgemerk is nie. Daarby was dit altyd smaakvol gerangskik en goedversorg.

In die slaapkamer is daar gewoonlik 'n groot dubbelbed vir die ouerpaar terwyl 'n enkelbedjie in die kamer moet diens doen vir een of twee van die kinders. In die meeste gevalle slaap die kinders op die grond op komberse of gebreide velle. In 'n hele paar van die huise is die outydse ledekant nog aangetref. Houtbeddens het nog nie eintlik posgevat nie en die gewone ysterbed is nog die mees algemene.

Die/.....

Die matras op die bed van 'n ouerpaar is gewoonlik 'n klapperhaarmatras, terwyl dié van die kinderbeddens baie keer met mielieblare gestop is.

Byna die helfte van die inwoners maak nog gebruik van die oop vuurherd, met die ingeboude bakoond langsaan. In hierdie geval word in swart ysterpote gekook. Die ysterstowe is in die huise van ou sowel as jong egpare aangetre:

Die meubels in die huise van die ouer inwoners is oor die algemeen self vervaardig, terwyl daar jonger egpare is wat die meer nuwerwetse winkelmeubels aangekoop het. Die volgende twee voorbeelde kan dien om 'n idee te gee van die verskil tussen die ouer en nuwer inwoners wat die meubilering van hul huise betref.

(1) In die voorhuis van 'n ou egpaar bestaan die meubels uit 'n selfvervaardigde tafel, 'n regop houtbank met een of twee selfvervaardigde stoele en drie gekoopte stoele. 'n Baie eenvoudige muurkassie dien om die glasware op uit te stal. Aan die mure hang 'n paar Bybeltekse en enkele familieportrette. Die meubels van die slaapkamer bestaan uit 'n groot ysterbed, met 'n gordyn gespan in die hoek van die kamer, waaragter die klere weggebêre word. 'n Klein kassie dien as pakplek vir los artikels. 'n Los spieël hang bokant 'n tafeltjie met 'n waskom op. Die meubels van die kombuis is net so eenvoudig en bestaan uit 'n ysterstoof, 'n eenvoudige kombuistafeltjie en 'n kassie waarin die kos weggebêre word en die skottelgoed neergesit word. Die meubels van hierdie woning is gladnie ongerieflik nie, en behalwe dat die huis nie oorvol is nie, lyk dit tog altyd netjies.

(2) In 'n woonhuis waarvan die eienaar vir vyf jaar diens in die leër gedoen het, is die meubels in die verskillende vertrekke as volg gevind: Die voorhuis is oorvol. Die meubels bestaan uit 'n tafel, ses stoele, twee leuningstoele sowel as 'n buffet. Die vertrek is heeltemal te klein

vir/.....

vir die hoeveelheid meubels, en die oorvolheid is beklemtoon deur baie portrette en veral vergrotings in swierige rame aan die mure. Die slaapkamer is voorsien van 'n volle slaapkamerst wat ook te veel is vir die grootte van die vertrek. Die kombuis is die enigste vertrek wat nie die indruk van oorvolheid gee nie. Die meubels is gerieflik. By die gewone ysterstoof is daar nog 'n kombuistafel met 'n paar stoele sowel as 'n groter kombuiskas waarin die skottelgoed weggepak word sowel as die kos-voorraad weggebêre word.

Algemene Netheid en Verfraaiing: Ondersoeker het die meeste woonhuise binnegestap sonder dat vooraf kennis gegee is van 'n voorgenome besoek. In al die gevalle was die huise egter skoon, netjies, lugtig en aangenaam om in te kom. Dit sou voorkom dat die huisvrouens kompeteer met mekaar wat die netheid en verfraaiing van hul huise aan betref. Oor die tafel in die voorhuis is daar altyd 'n skoon gestyfde doek of 'n bont kleedjie. Nagemaakte papierblomme of in die meeste gevalle vars blomme, word nie alleenlik op die tafel van die voorhuis geplaas nie, maar soms ook op die kassie waar die breekgoed gepak is. In enkele gevalle was daar selfs blomme in die slaapkamer.

Die rak waarop die breekgoed staan word ook altyd bedek met 'n kleedjie of koerantpapier, in allerhande patrone uitgeknipt.

Kort gordyntjies is voor al die vensters aangetref. Dit was opmerklik dat voorkeur in byna al die huise gegee word aan bont gordyne. Die helderkleurige patrone verleen 'n baie vrolike voorkoms aan die vertrekke.

Portrette/.....

Portrette van die huisgesin kan oral teen die mure gesien word. In baie gevalle is daar glad te veel. Veral in die huisgesinne waar daar groot dogters of seuns is wat dan nog die portrette van akteurs en aktrises ook tussen die familieportrette opplak.

Slotopmerkings: Alhoewel die aantal persone in sommige huise te veel is vir die grootte van die huis, is daar nêrer die indruk geskep van uiters swak behuising en akute woningsnood nie. Die huisies van die gesinne is stewig gebou en alhoewel sommige van hulle klein is, is daar nooit die slordigheid aangetref wat so dikwels in die huise van kleurlinge gevind word nie. Die feit dat die gesinshoofde trots is op hulle wonings dra daartoe by dat die huise in goeie orde gehou word.

HOOFSTUK VI

OPVOEDING EN ONDERWYS

Soos in enige ander gemeenskap speel die skool in die gemeenskapslewe van Wupperthal ook 'n belangrike rol. Die onderwys maak nie alleen nuttige burgers van die inwoners nie, maar omdat die kerk en skool so nou verbonde is, kry die kerk sy houvas op die inwoners reeds van hulle vroegste kinderjare af.

Die opvoedingspeil van die Volwasse Inwoners:

Soos dit by deurgaans al die sendingstasies van ons land is, is die skoolbywoning verpligtend vir die inwoners van die sendingstasie. Reeds vanaf die stigting van die sendingstasie was dit die geval op Wupperthal, en hoewel die leerlinge in daardie tyd geen standerds gepasseer het nie, was hulle almal in staat om te lees en skryf terwyl aan hulle ook die elementêre beginsels van rekenkunde geleer is. In later jare is natuurlik oorgegaan tot die gewone skoolstelsel wat in Kaapland vir kleurlinge in swang is.

Uit die ondersoek het geblyk dat van die persone wat nog op die sendingstasie woonagtig is en alreeds die skool verlaat het, 9% Std. VI geslaag het terwyl 3% analfabete is. Die laasgenoemde groep bestaan uit persone wat óf verstandelik agterlik is, óf as volwassenes na die sendingstasie gekom het. Dit was opmerklik dat die persone wat op

Wupperthal/.....

Wupperthal gebore is en daar opgegroeï het oor die algemeen verder gevorder het in die skool as persone wat hulle as volwassenes op die sendingstasie kom vestig het.

Daar bestaan geen spesiale fasiliteite vir volwasse opvoeding op Wupperthal nie. Die kerk waarvan almal lede is, het natuurlik 'n opvoedkundige waarde en die vrouens behoort ook baie baat te kan vind uit die „Sustersvereniging“.

Die Huidige Opvoedkunde Fasiliteite:

Die Geskiedenis van die Skool: Die groei van die skool op Wupperthal vir die afgelope ses jaar was soos volg:

Jaar	Getal leerlinge
1944	218
1945	235
1946	245
1947	246
1948	218
1949	219
1950	223

Volgens hierdie getalle het die groei van die skool na 1947 aansienlik afgeneem. Die rede hiervoor is dat die koshuis wat deur die sending-organisasie te Wupperthal opgerig was, aan die einde van 1947 moes sluit. Die kinders wat van hierdie koshuis gebruik gemaak het, het uitsluitlik van/.....

van buitestasies gekom en omdat hulle ouers nie oor die middele beskik het om die volle losies te betaal nie, was dit onmoontlik om hulle behoorlik te voed en is tot sluiting van die inrigting oorgegaan. Geen steun kon van die Provinsiale Administrasie vir die koshuis verkry word nie.

Op die oomblik is daar nog 60 kinders wat skool toe stap en sommige van hierdie kinders moet minstens 6 myl stap per dag. Die verpligte ouderdom waarop die kinders die skool moet begin bywoon was eers tussen 8 en 9 jaar maar nou is dit 6 jaar vir kinders van Wupperthal en 7 jaar vir die kinders van buitestasies. Dit is duidelik dat hierdie kinders nog te klein is vir die lang afstande wat hulle daaglik per voet moet aflê. Meesal kry hulle nie eers genoegsaam kos nie, moet hulle ouers na skoolure nog help werk en die gevolg is dat hulle 'n minimum hoeveelheid tyd en energie het om aan hul skoolwerk te bestee.

Tydens die ondersoek was daar 13 kinders van buitestasies wat by familie op die sendingstasie loseer het. Hierdie kinders betaal egter nie losies nie. Die enigste vergoeding wat die persone ontvang vir die huisvesting van die kinders is een pond botter per maand of 2/6. Hierdie vergoeding word deur die kerkkas gegee.

Die Bestuur:

Die skool op Wupperthal is onder die beheer van die Rynse-sendinggenootskap en dit ontvang steun van die staat. Die plaaslike toesig oor die skool berus geheel en al by

die/.....

die bestuurder van die sendingstasie. Daar is geen skoolkomitee nie en die sendeling is verantwoordelik vir die aanstel van die personeel. Hy is die direkte skakel tussen die skool en die Provinsiale onderwys otoriteite, en doen alle werk wat in hierdie verband staan.

Die Personeel:

Tydens die ondersoek het die personeel bestaan uit vier mans en drie dames. Vier van hierdie staflede naamlik die onderwysers en een onderwyseres is op Wupperthal gebore. Al die staflede behalwe een van die onderwyseresse is gekwalifiseerde persone. Hierdie onderwyseres hou egter al vir die afgelope 20 jaar op Wupperthal skool, en word as baie bekwaam beskou. Die gekwalifiseerde staflede het hulle opleiding aan verskillende opleidingsentrums geniet, naamlik Worcester, Paarl en Kaapstad.

Die onderwysers(esse) het 'n baie gunstige indruk gemaak. Hulle was altyd netjies, beleefd, het graag inligting verskaf en kon vloeiend en baie verstandig gesels. Hulle sien ook in dat sekere veranderings op die sendingstasie noodsaaklik is.

Omdat vier van die staflede op Wupperthal self gebore is, het hulle 'n baie duidelike begrip van die leefwyse van die persone op die sendingstasie. Hulle neem dan ook aktief deel in die alledaagse bedrywighede en waar dit moontlik is neem hulle 'n leidende rol. Behalwe dat elke staflid verplig word om Sondagskool te hou, tree een van

die/.....

die onderwyseresse op as kerkkorreliste en die „Jongkoor” staan onder leiding van die prinsipaal. By feesdae neem hulle ook 'n leidende aandeel en vir die kerkbasaar word by die onderwyseresse aangeklop vir oorspronklike idees om mee-geld in te samel.

Binne die skoolmure kwyd die personeel hulle ongetwyfeld goed van hulle taak. Hier hou hulle dan ook 'n waken-de oog oor die kinders en hulle voorkoms sowel as gedrag is 'n goeie voorbeeld vir die leerlinge. Hulle bly ook in voeling met gebeure in die wêreld omdat hulle gereeld koeran en tydskrifte ontvang. Die kennis wat hulle sodoende opdoen word so ver moontlik in die gemeenskap versprei deurdat tydskrifte aan ander lede van die gemeenskap uitgeleen word.

Inspeksie:

Die skoolinspekteur wat die blanke skole in die distrik besoek, kom jaarliks na die skool op Wupperthal. Een keer per jaar besoek dieselfde gesondheidsinspekteur wat na Wupperthal uitkom ook toestande by die skool.

Die Leerlinge:

Die 223 leerlinge wat tydens die ondersoek in die skool was, is soos volg in die verskillende skoolstanderds verteenwoordig.

Beginners	Sub A	Sub B	I	II	III	IV	V	VI
29	22	36	36	37	31	23	5	4

Vashoukrag van die Skool:

Dit is 'n reël wat deur die Rynse-sendingkerk neergelê is dat alle kinders die skool moet bywoon totdat hulle die ouderdom van 16 of Std. VI bereik het. Die kinders van die sendingstasie is dan ook soos enige normale kind, gretig om die skool by te woon. Die ouers neem dit aan as 'n reël dat die kinders gereeld moet skool bywoon en volgens die skoolhoof is stokkiesdraaiery iets totaal onbekend.

Alhoewel die kinders getrou skool bywoon, verklaar die prinsipaal dat die ouers in geen geval die kinders nog na die vereiste ouderdom in die skool laat bly nie. Hulle is gewoonlik gretig dat die kind moet huis toe kom om met die boerdery te help of andersinds om tot die huisgesin se inkomste by te dra.

Die kinders is oor die algemeen oud vir hulle standerds en dit is moontlik die rede waarom die mate van druiping nie so hoog is nie. In 1949 was dit 10%

Die Leerplan:

Die leerplan is die gebruiklike vir die kleurlingskole van die graad. Die vakke bestaan uit die twee landstale, Geskiedenis, Aardrykskunde, Natuurstudie, Rekenkunde en Gesondheidsleer. Meisies van Std. II tot VI kry onderrig in naaldwerk. Die seuns doen blikwerk omdat hout so skaars is.

Die praktiese waarde van die leerplan vir die leerlinge lê daarin dat hulle onderrig ontvang in higiëne asook

liggaamsoefening/.....

liggaamsoefening Die kennis van blikwerk en naaldwerk kan ook later nuttig gebruik word. Die prinsipaal gesog, sover dit moontlik is, wenke in verband met Landbou vir die kinders wat op die sendingstasie woon of loseer en wat behulpsaam is met die boerdery.

Verdere Professionele en Beroepsopleiding:

Dit gebeur baie min dat kinders van die sendingstasie verder gaan studeer. Die ouers besit gewoonlik nie die geld nie en daar is geen steun van die kant van die kerk nie. In die afgelope 5 jaar het daar slegs 2 kinders vir verdere opleiding gegaan. Belowende leerlinge wat verder wil gaan studeer moet dan 'n losiesbeurs sowel as 'n lening van die betrokke kollege kry, en soms ook nog 'n vervoerbeurs.

Ander dienste wat die skool aan die kinders verrig:

Die Skoolvoedingskema:

Die leerlinge ontvang elke dag met pouse 'n sny growwebrood met botter of konfyet daarop, asook rosyntjies. Die kos word voorberei in 'n klein geboutjie by die skool wat spesiaal vir die doel opgerig is. Hier bak die bakster die brood, sny, smeer en deel dit uit.

Vir elke kind word 2d. per dag van die Onderwysdepartement ontvang vir skoolvoeding en die betrokke skool kry dus £88.15. 0. per kwartaal. Die prinsipaal ontvang en bestee die geld. Uit die bedrag word ook die bakster besoldig.

Hierdie voedsel beteken baie vir die kinders. Sekere tye van die jaar is dit selfs al voedsel wat sommige leerlinge

en veral dié van buitestasies gedurende die dag ontvang. Party van die ouers is dan ook ongelukkig die mening toegedaan dat die voedingskema ingestel is om die kinders heeltemal te voed, en dit word nie soos dit wel die geval is, as iets aanvullends beskou nie.

Spaar moontlikheid:

Elke kind wat wil spaar of wat van sy ouers geld ontvang om te spaar kan elke Vrydag hierdie geld skool toe bring. Elke onderwyser vorder dan sy klas se spaargeld in. Elke kind kry 'n kaart met oop blokkies daarop getrek. In die blokkies word dan die seëls geplak wat die kinders ontvang by die oorhandiging van die geld. Wanneer al die blokkies ingevul is, besit die kind 'n Unie-lening-sertifikaat.

Op die oomblik is daar 42 kinders wat spaar. Dit word gevind dat die kinders van buitestasies baie meer spaar as die kinders van Wupperthal. Sommige besit al soveel as vyf-en-twintig sertifikate. 'n Moontlike rede is dat die kinders van Wupperthal hul geld eerder uitgee by die winkel as om dit te spaar.

Die kinders trek gewoonlik al die geld wanneer hulle die skool verlaat en sommige wil selfs geld trek gedurende die jaar. Die penningmeester, een van die onderwysers, ontmoedig hulle sover as moontlik.

Biblioteek:

Die skool beskik oor 'n biblioteek waarin plus minus

180 boeke is. Die kinders neem hierdie boeke uit op die gewone leenstelsel en betaal niks daarvoor nie. Alhoewel die kinders graag lees, het die onderwysers(esse) baie moeilikheid om die kinders so ver te kry om Engels te lees. Die prinsipaal ontvang weekliks plus minus 48 Jongspanne wat onder die kinders versprei word.

Sport:

Omdat die kinders gewoonlik in hul vrye tyd by die huis met die boerdery moet help, is daar geen vorm van sport nie.

Skoolfunksies:

Een keer per jaar hou die skool 'n konsert. Dit lewer egter baie moeilikheid op want daar is geen saal vir die doel nie en die kerk word dan gebruik. Hierdeur word die omvang en verskeidenheid van die program baie beperk.

Die ouers woon hierdie konserte gereeld by omdat elke puer graag sy kind sien optree. Die gelde wat by die konserte ingesamel word, word dan weer gebruik om die biblioteek uit te brei asook om vir sommige van die behoeftiger kinders se boeke te betaal.

Kore:

Die sogenaamde „Jongkoor" word deur die prinsipaal afgerig. By die stigting van hierdie koor het die prinsipaal dit bedoel vir persone wat reeds die skool verlaat het.

Dit/.....

Dit het egter moeilik gegaan om 'n koor net uit die persone op te bou en op die oomblik sing skoliere vanaf Std. III - IV sowel as die oudskoliere in die koor.

Die Skoolgebou:

Een van die ou woonhuise was eers gebruik as skool, maar in 1937 is die huidige skool opgerig. Die skool wat naby die sendingpastorie is, is geleë aan die voet van 'n klipkoppie en van die skoolstoep is daar 'n mooi uitsig oor die tuinerie. Die terrein buite om die gebou is besonder skoon en net en onder die groot bloekombome wat die skool aan die kante omring, is daar 'n hele aantal banke aangebring waar soms ook op baie warm dae klas gegee word. Die gebou vertoon baie netjies van buite en daar is ook geen hinderlike skending van die mure soos wat dikwels by skoolgeboue aangetref word nie.

Die skoolgebou bestaan uit ses klaskamers, 'n biblioteek en 'n personeelkamer. Twee van die onderwyseresse deel een van die klaskamers, wat natuurlik as 'n baie ongewenste toestand kan beskou word. Die aantal leerlinge vir elke klaskamer is nie te veel nie en die beligting en ventilasie is ook heeltemal voldoende. Die klaskamer van die drie onderwyseresse is met prente versier en skep 'n regte kindertuin-atmosfeer. Verder word van die kleintjies se kartonwerk en kleiwerk ook uitgestal. Die versiering van die groter klasse se klaskamers bestaan alleen uit hul handwerkartikels, natuurstudie voorwerpe en 'n aardbol.

Die/.....

- 42 -
Die skoolbanke is dié wat in enige gewone skool aange-
tref word en so ook al die ander apparate. Vir liggaamsop-
voeding is daar geen spesiale apparate nie en die opleiding
van die seuns moet dus noodwendig hierdie interessante deel,
naamlik apparaatwerk, uitskakel. Aangesien daar nie 'n
geskikte plek op die skoolterrein is vir liggaamsoefeninge
nie, het die kinders 'n paadjie uitgelê na 'n koppie net
agter die skool. Bo-op hierdie koppie is daar 'n groot
sandkol wat skoongemaak is en wat genoeg ruimte bied vir
dié doel.

Tydens die ondersoek was nuwe latrines in aanbou vir
die skoolkinders. Dit is stewige geboue van baksteen en
sement en daar is twee aparte geboue vir seuns en dogters.
Hierdie geboue is opgerig as gevolg van die feit dat die
gesondheidsinspekteur die ou sanitêre geriewe wat tydens
die ondersoek nog in gebruik was, afgekeur het. Dit was
dieselfde latrines wat deur die fabriekwerkers gebruik is,
en daar was verder geen aparte geriewe vir die twee geslag-
te nie en die ondoeltreffende sinkgeboutjies was te na aan
die watervoor.

Die kinders kry hulle drinkwater uit die watervoor wat
dig voor die skool verbyloop. Dit kan as 'n ongewenste
toestand van sake beskou word omdat die kinders dikwels in
die water rondloop en soms ook nog soggens voor hulle skool
toe gaan vir hulle in die voor kom was.

Die/.....

Die skool en die ouers:

Daar bestaan nie op die sendingstasie 'n Ouers-Onderwysers Vereniging nie, en die ouers en onderwysers kom slegs in die alledaagse lewe op die sendingstasie in aanraking, waar, soos alreeds genoem, die onderwysers 'n belangrike rol speel om die volwasse inwoners in voeling te hou met die lewe buite die sendingstasie.

Die onderwysers geniet die volle steun van die ouers. Die ouers sorg dat hulle kinders netjies en skoon betyds by die skool opdaag. Wanneer daar tug toegepas word deur die onderwysers word daar nooit teenstand gevind van die kant van die ouers nie.

Alhoewel, soos alreeds genoem, die onderwysers op baie gebiede 'n goeie voorbeeld stel, word deur die inwoners self gevoel dat die personeel 'n baie sterker sowel as meer heilsame invloed in die gemeenskap kan hê. Die inwoners is die mening toegedaan dat die staflede, veral die wat nie op die sendingstasie gebore is nie, deurgaans die res van die inwoners in 'n mate uit die hoogte behandel.

HOOFSTUK VII

DIE GESONDHEIDS- EN GENEESKUNDIGE DIENSTE

Alhoewel die sendinggemeenskap van Wupperthal in 'n gebied is wat hoog tussen die berge geleë is, waar hulle gedurig met suiwer en vars lug in aanraking kom en waar die klimaat warm en betreklik droog is, is gevind, soos in die hoofstuk hieronder uiteengesit word, dat die gesondheid van die inwoners veel te wense oorlaat. Die distriksgeneesheer meen tog egter dat die klimaat van Wupperthal veel daartoe bydra om verskeie siektes asook verspreiding van die siektes te voorkom.

Geboortes en Sterftes:

Die geboortes en sterftes te Wupperthal vir die afgelope vyf jaar soos verkry van die bestuurder van die sendingstasie, is soos volg:

Jaar	1945	1946	1947	1948	1949
Geboorte	61	48	59	51	58
Sterfte	27	20	23	23	20

Omdat die woonbuurt op die sendingstasie nie meer kan uitbrei nie bly die aantal gesinne min of meer dieselfde en gevolglik is daar nie 'n groot verskil in die geboortesifer van die verskillende jare nie. Die kinders gaan

gewoonlik/.....

gewoonlik na die stede sodra hulle kan werk en daar trou en bou hulle 'n eie gesin op. Die een kind wat die woonhuis van die ouers erf, woon en werk op die stasie en sy gesin vervang dan weer die van die ouers.

TABEL NO. III

STERFGEVALLE ONDER EN BO 16 JAAR (1945-1949)

Jaartal	Onder 16 jaar		Bo 16 jaar	Totaal
1945	15	55.5%	12 45.5%	27
1946	5	25%	15 75%	20
1947	11	43.5%	12 56.5%	23
1948	12	56.5%	11 43.5%	23
1949	12	60%	8 40%	20

Soos tabel no. III aandui is 'n betreklike groot aantal van die sterfgevalle by kinders onder 16 jaar. Baie van die sterfgevalle is dié van suigeling wat nog nie een jaar oud is nie. Volgens die distriksgeneesheer is die kindersterftesyfer van Wupperthal hoër as dié van die distrik as geheel. Hy skryf die oorsake van die hoë sterftesyfer onder kinders toe aan die volgende omstandighede:

- (1) As gevolg van die feit dat die water by die sendingstasie nie genoeg kalk bevat nie is die liggaamlike toestand van die moeders dikwels swak. Voorskrifte van die geneesheer omtrent die regte diëet gedurende swangerskap/.....

swangerskap word baie selde nagevolg omdat persone nie daaraan glo nie of omdat hulle nie in die vermoë is om die regte kossoorte te koop nie.

- (2) Die geneesheer vind ook dat die moeders gewoonlik met borsvoeding van hulle kinders aanhou totdat die kind omtrent twee jaar oud is, en dit beskou hy as uiters nadelig vir die vrou. Die redes waarom die moeder haar kind so lank self voed is tweërlei.

(a) Melk is baie duur en moeilik verkrygbaar op die sendingstasie. Die voedsel wat die volwassenes eet is te swaar vir die baba en daarom moet die moeder wat nie melk kan koop nie haar baba borsvoeding gee.

(b) Die moeder meen dat so lank as sy haar baba voed sy nie weer swanger sal word nie.

Dit is natuurlik nie altyd doeltreffend nie en die liggaam van die moeder kry geen rusperiode tussenin nie. Gedurende swangerskap ontvang die swak liggaam baie min voedende kos en die baba wat dan gebore word, geniet nie die normale mate van gesondheid nie.

- (3) 'n Derde rede wat aangegee word vir die hoë sterftesyfer onder die kinders is die onkunde van die moeders aangaande die versorging en voeding van die kind. Die aantal kinders wat aangegee word dat hulle van "stuipe" oorlede is, is volgens die geneesheer niks anders as gevalle van verkeerde behandeling nie.

Onder/.....

Onder die volwassenes kom volgens die geneesheer die meeste sterfgevallen voor as gevolg van ouderdom. Vroeër was daar ook gesinne waarin daar tuberkulose en melaatsheid voorgekom het maar hierdie gesinslede het almal uitgesterf. In 1928 was daar 'n maagkoors epidemie op die sendingstasie, maar sedertdien kom gevalle van maagkoors baie selde voor.

Bederfbare Voedsel:

Melk: Die grootste aantal van die inwoners op die sendingstasie besit nie self melkkoeie nie. Hulle koop dus die melk van die ander kleurlinge of maak gebruik van gekondenseerde melk wat hulle in die winkel kry. Die meerderheid van die inwoners drink egter selde melk.

Daar bestaan geen regulasies in verband met die versorging van die koeie en hoe die melk verkoop word nie. Een maal in 'n jaar kom die gesondheidsinspekteur van Clanwilliam na die sendingstasie en dan word die koeie deur hom geïnspekteer.

Vleis: Die slaghuis op die sendingstasie behoort soos alreeds in 'n vorige hoofstuk gemeld aan 'n seun van die superintendent. Daar is gewoonlik voldoende vleis vir die inwoners wat wil koop maar baie van die kleurlinge hou self 'n aantal slagvee aan.

Die slaghuis sowel as die slagpale is in 'n higiëniese toestand en word jaarliks deur die gesondheidsinspekteur besoek. Die slaghuis is van binne wit geverf en is voorzien van gaas by die deur sowel as voor die vensters.

Die/.....

Die kleurlinge wat hulle eie slagvee het, slag dit gewoonlik by die krale en dit is gevind dat die vleis nie op die mees higiëniese manier bewaar word nie. Die vleis word heel dikwels aan die dak van die woonvertrek opgehang en hier is dit gladnie gevrywaar van vlieë en stof nie.

Ander Eetware: Die ander eetware wat in die winkel verkoop word bestaan, met die uitsondering van lekkergoed, almal uit blikkieskos. Die lekkers word in glasbottels met deksels gehou maar daar is geen spesiale voorsiening gemaak vir die koel hou van blikkieskos nie.

Elke Vrydag kom 'n voorraad vars vis vanaf Clanwilliam en dit word dan by een van die blanke huise verkoop. Bestellings vir vis word vooraf geplaas en daar is maar vyf gesinne wat wel hiervan gebruik maak.

Watervoorsiening:

Bron van Water:- Die water wat op die sendingstasie gebruik word kom uit die Tra-Trarivier. Die water wat die kleurlinge gebruik, word met 'n oop voor uit die rivier gelei. Hierdie voor is met sement uitgevoer tot naby die plek waar dit by die skool verbyloop. Tot by die tuine van die kleurlinge loop die water in 'n gewone grond voor.

Manier van water vervoer: Die kleurlinge moet hul drinkwater gaan skep waar die voor nog met sement uitgevoer is omdat die water daar nog 'n groter mate van suiwerheid besit. Dit bring mee dat hulle 'n hele end moet stap

voordat/.....

voordat hulle by die skepplek kom. Sommige inwoners moet selfs meer as 'n halfmyl stap. Die water word in kalbasse of emmers gedra. Baie van die huisgesinne wat net uit bejaardes bestaan, vind dit moeilik om so ver te stap vir drinkwater en gevolglik skep hulle sowel as ander kleurlinge hulle drinkwater in die rivier. Waar die rivier aan die Noordekant van die woonhuise verby vloei, is dit baie nader vir die meeste gesinne as die eintlike drinkwater skepplek. Water vir alledaagse gebruik en was, word meesal geskep waar die watervoor tussen die tuine en huise verbyloop.

Mate van suiwerheid van die water: Die water wat uit die rivier geskep word is natuurlik gladnie suiwer nie, want behalwe dat die diere daar drink, swem die kinders op dieselfde plek en die wasgoed van die gesinne word ook daar gewas. Sommige van die kleurlinge gooi hulle nagvuil in die bosse langs die rivier en deursypeling daarvan dra natuurlik ook by tot die onsuiverheid van die water. Die geneesheer meen dat siektes wat deur onsuiver water kan veroorsaak word, grootliks voorkom word deurdat die rivier gedurig loop en die onsuiverheid dus in 'n baie verdunde vorm ingeneem word.

Die kleurlinge is heeltemal bewus van die gevaar wat die onsuiver drinkwater meebring veral na die maagkoors epidemie van 1928, wat veroorsaak is deur besmette water. Hulle sal graag wil sien dat die water in pype vervoer word tot/.....

tot by 'n plek waar dit makliker bereikbaar is.

Die gesondheidsinspekteur maak jaarliks melding van die onhigiëniese toestand van die drinkwater, maar tot dusver is daar nog geen verbetering aangebring nie.

Sanitêre Dienste:

Op die sendingstasie word alleen van die emmerstelsel gebruik gemaak. Elke gesin is self verantwoordelik vir die verwydering van sy nagvuil. Daar word geen toesig oor gehou nie, en die verwydering geskied dus nie altyd gereeld en op die mees higiëniese manier nie. Die emmers word verwyder wanneer dit vol is, en daar is geen vaste tyd van verwydering nie. Sommige gesinne begrawe die nagvuil in hul tuine om te dien as bemestingstof, maar andere wat nie tuine het nie gooi dit in die bos langs die rivier. Daar word nie vereis dat dit behoorlik begrawe word nie.

Ook die verwydering van huisafval is die verantwoordelikheid van elke individuele gesin. Party gesinne vee dan ook gereeld rondom hulle woonhuise en hou alles baie skoon en netjies. Andere doen egter gladnie moeite nie, en laat die huisafval rondom die huis lê tot ergernis van 'n netjiese buurman. Vuil water word voor die deur uitgegooi net onder die stoep of buite die kombuisdeur, indien daar een is.

Geneeskundige Dienste: Die sendingstasie beskik nie oor 'n eie geneesheer nie, maar die distriksgeneesheer besoek

die/.....

die sendingstasie elke derde Dinsdag in die maand. Hy doen al baie jare diens op die sendingstasie en is goed bekend met die omstandighede.

Die konsistorie word aan die geneesheer by so'n besoek afgestaan om te dien as 'n spreekkamer. Hier word die kleurlinge dan ondersoek en behandel. Vir die geleentheid word daar 'n kampbedjie met 'n kombers in die vertrek geplaas.

Die geneesheer se spreekure is vanaf 10 - 1 in die voormiddag en dan weer vanaf drie-uur totdat al die pasiënte behandel is. Die kleurlinge vanaf die buitestasies kom ook die geneesheer op Wupperthal spreek en aan dié pasiënte word eerste aandag geskenk omdat hulle so ver woon en moet terug stap huis toe.

Die geneesheer laat elke pasiënt 5/- betaal vir 'n ondersoek wat ook medisyne insluit wanneer daar wel medisyne gegee word. Wanneer 'n persoon nie dadelik kan betaal nie, bring hy later die geld of hy betaal net 2/6. Skoolkinders word gratis behandel. Die geneesheer se fooi is £10 as hy spesiaal uitgeroep word. Dit spreek vanself dat dit baie selde geskied omdat die kleurlinge dit nie kan bekostig nie.

Die sendingstasie beskik nie oor die dienste van 'n tandarts nie en die distriksgeneesheer gee behandeling sover dit in sy vermoë is.

Verpleging: Daar is geen opgeleide verpleegster op die sendingstasie/.....

sendingstasie nie en by die kleurlinge word die behoefte aan so'n persoon baie sterk gevoel. Verskeie van die kleurling inwoners het dan ook van die feit gewag gemaak dat daar 'n groot mate van ontevredenheid onder hulle geledere heers omdat geen verpleegster deur die sendingowerhede aangestel is nie.

Een van die blanke vrouens op die stasie behandel gewoonlik die siekes so ver as wat haar kennis strek. Sy deel ook medisyne uit by siekte gevalle. Hierdie vrou kan nie veel doen nie alhoewel sy darem die elementêre beginsels van verpleging opgedoen het, toe sy vir 'n tydjie in Duitsland verpleeg het.

In die gemeenskap is daar twee vrouens wat help met bevallings. 'n Versoek aan die geneesheer om 'n sertifikaat aan hulle uit te reik is hulle al 'n hele paar keer geweier omdat hulle nie higiënies genoeg te werk gaan by bevallings nie. Hulle fooie vir 'n bevalling is van £1 tot £1.10. 0. Hulle stel self die fooie by elke geval vas, omdat hulle min of meer weet wat die ekonomiese omstandighede van elke geval is.

Hospitaal fasiliteite: Die naaste algemene hospitaal van die sendingstasie is Malmesbury. Die kleurlinge maak egter feitlik nooit gebruik daarvan nie omdat dit te ver is en die onkoste verbonde aan 'n reis daarheen te hoog is. In baie ernstige gevalle huur die inwoners die motor van 'n onderwyser/.....

onderwyser van die sendingstasie om die pasiënt na die hospitaal te vervoer.

Gesondheidsdienste aan spesiale groepe:

Moeders en suigeling: Voor die geboorte word daar geen spesiale hulp aan die moeder verskaf nie, en gewoonlik gaan hulle ook nie vir advies na 'n geneesheer nie. In baie uitsonderlike gevalle gaan 'n moeder wat dit kan bekostig voor die geboorte van haar eerste kind na 'n geneesheer vir 'n algemene ondersoek en om seker te maak dat die bevalling 'n normale een gaan wees. By so'n geleentheid kan die geneesheer dan 'n dieët aan die moeder voorskryf, maar soos reeds genoem, word dit baie selde nagevolg.

By die bevalling word dan gewoonlik die hulp van een van die opgeleide vroedvrouens ingeroep. Die moeders is egter nie tevrede met die dienste wat die laasgenoemde bied nie omdat hulle so ver te kort skiet in vergelyking met 'n opgeleide persoon.

Die hulp van 'n geneesheer word by 'n bevalling alleen ingeroep wanneer die geval baie ernstig is.

Die onopgeleide vroedvrouens help net by die bevalling en daarna word die moeder óf deur 'n familielid óf deur lede van die Sustersvereniging verder verpleeg en opgepas. Die lede van die Sustersvereniging neem beurt om die moeders van die sendingstasie in die kraambed te versorg.

Alleen wanneer die moeder daarvoor kom vra, word daar voorskrifte in verband met die voeding en versorging van

die/.....

die suigeling gegee deur die geneesheer. Wanneer die baba siek word gaan die moeder ook vir raad en medisyne na die blanke vrou op die sendingstasie waarvan vroeër reeds melding gemaak is.

Skoolkinders: Die skoolkinders ontvang alleen mediese inspeksie wanneer hulle na die geneesheer gebring word vir een of ander siekte. Gewoonlik word hierna ook net die medisyne gebruik wat die geneesheer gegee het sonder om enige aandag te gee aan die regte voedselsoorte. Die prinsipaal neem min of meer een keer per jaar 'n groep kinders na Kaapstad waar hulle mangels en/of adenoïde verwyder word. Die koste word in sulke gevalle deur die Onderwys Departement gedra.

Op skool ontvang die kinders die gewone gesondheidsleer klasse en die personeel probeer dan ook om hulle hierdie lesse so ver as moontlik gedurende skoolure te laat uitvoer.

Die inwoners maak baie gebruik van hulle eie rate en verwerp selfs baie keer die advies van die geneesheer om terug te gaan na hulle eie rate. Hulle glo self dat die hoë ouderdom wat baie persone op die sendingstasie bereik, daaraan te danke is dat hulle altyd gebruik gemaak het van kruie of bossies wat hulle op water laat trek en waarvan dan kort-kort gedrink word.

Aansteeklike en Oordraagbare siektes: Die gemeenskap doen niks/.....

niks om die verspreiding van siektes te voorkom nie. Die geneesheer is van mening dat hulle selfs onverskillig is wat dit aanbetref, en nie gevalle waar 'n siekte wel kan aangesteek word, vermy nie.

Tuberkulose sowel as melaatsheid is, soos reeds gemeld, al uitgesterf op die sendingstasie. Miskrame kom egter nog heel dikwels voor as gevolg van veneriese siektes. Die bestuurder van die sendingstasie stuur gevalle van veneriese siektes onmiddellik weg van die stasie sodra hy van hulle te hore kom. Dit gebeur egter baie min dat sulke gevalle wel onder sy aandag kom.

Gebreklikheid: Gevalle van gebreklikheid is nie deur ondersoeker op die sendingstasie opgemerk nie, behalwe een tienjarige kind met krom bene wat die geneesheer aan verkeerde voeding toeskryf

Gesondheid: Blindheid sowel as doofheid is alleenlik by 'n aantal bejaardes opgemerk. Daar is dan ook drie bejaardes wat die pensioen vir blindes ontvang.

Daar word geen spesiale poging deur die lede van die gemeenskap aangewend vir die voorkoming en bestryding van siektes nie. Alhoewel hulle ontevrede is oor die drinkwater wat so ver is en wat as gevolg het dat onsuiver water gedrink word, lyk dit nie of hulle die ander toestande opmerk wat meehelp om hulle gesondheid te verswak nie.

HOOFSTUK VIII

DIE ROL VAN DIE KERK

Aangesien die sendingstasie die allenige eiendom is van die Rynse Sendingkerk, is soos alreeds in die hoofstuk in verband met die bestuur van die sendingstasie uiteengesit, die leraar nie net die godsdienstige bearbeider op die sendingstasie nie, maar ook terselfdertyd die bestuurder. In 'n groot mate is die sendeling en die kerk op Wupperthal die spil waarom alles draai.

Die Amptenare en hulle Pligte:

Die enigste amptenare wat aan die kerk op die sendingstasie verbonde is, is die Leraar, die Evangelis, die Koster en die Kerkraadslede.

Die leraar het sy opleiding gehad aan Wupperthal die Rynse Sending Instituut te Duitsland. In 1904 het hy na Suid-Afrika gekom en is hy op Wupperthal gevestig. Sy pligte is reeds in 'n voorgaande hoofstuk uiteengesit.

Die evangelis is op Wupperthal gebore en is deur die huidige leraar persoonlik opgelei. Hy help deur dienste op die buitestasies te lei en gedurende die week doen hy los werk op die sendingstasie soos byvoorbeeld die bewerking van die pastorie-tuin. Hy lei ook kerkdienste of begravinge op die sendingstasie gedurende die afwesigheid van die leraar.

Die/.....

Die koster word deur die kerkraadslede aangestel en sy plig bestaan hoofsaaklik daaruit om die kerkklok sowel as die stilte- en opstaanklok te lui. Hy is nie verantwoordelik vir die skoonmaak van die kerk nie.

Die kerkraadslede: Die totale aantal kerkraadslede is vier-en-twintig. Drie ouderlinge en drie diakens word gekies uit die gemeentelide te Wupperthal self, terwyl elke buitestasie waarvan die lede weens die afstand nie die kerk op Wupperthal kan bywoon nie, verteenwoordig word deur een ouderling en een diaken op die gesamentlike kerkraad.

Die lede van die kerkraad word gekies deur die afrede en die diensdoenende lede.

Volgens die gemeentewette⁵⁾ is die voorwaardes waarop 'n gemeentelid tot ouderling of diaken kan gekies word soos volg:

"Ouderlinge en diakens moet selfstandige lede⁶⁾ van die gemeente wees, bewys kan lewer en rekenskap kan gee van voldoende kennis van die hoofstukke oor die Christelike leer, getrou deelneem aan Godsdiensoefeninge, Nagmaal en 'n Christelike lewe lei. Daar mag nie 'n nou verwantskap tussen hulle wees nie, byvoorbeeld 'n vader en 'n seun of twee broers sal nie saam as kerkraadslede dien nie. Swaers word toegelaat om saam diens te doen, dog dit word ook so ver as moontlik vermy.

Volgens/.....

-
- 5) Gemeente-wette voor die Rynsche Zending gemeenten in de Kaap Kolonie.
- 6) „Selfstandige lede van die gemeente is alleen sulke persone wat met die toestemming van die kerkraad na voldoende onderrig in die Christelike heilsleer, deur doop of aanneming of op grond van 'n bewys van lidmaatskap van een van die ander gemeentes, in die gemeente opgeneem word" (Gemeente-wette).

Volgens die bogenoemde gemeente-wette word die volgende take aan die kerkraadslede opgedra: Hulle moet by die kerkdiens vir behoorlike en gereelde orde sorg en met die leraar toesig hou oor die gemeente, deur hulle lewe en wandel 'n goeie voorbeeld wees, alle geskille en moeilikhede na vermoë uit die weg ruim, die kerkraadsvergaderings gereeld bywoon, huis-besoek doen, die opbrengs deur die gemeente en geld-middels behartig en help bevorder en die leraar vervang by begrafnisdienste en die hou van bidure."

Die kerkraad vergader minstens elke drie maande.

Daar word noukeurig notule gehou van die vergaderings. In sulke vergaderings word die belange van die gemeente, soos reperasies aan die kerkgebou, armversorging en kerktug, bespreek.

Sterkte van die Kerk: Tydens die ondersoek was die ledetal van die sendingkerk 1,320, terwyl die sieletal 3,007 was. Dit sluit bo en behalwe die inwoners van die sendingstasie, al die buitewyke in. In 1949 is 120 nuwe lidmate by die gemeente gevoeg, terwyl 148 kinders gedoop is.

Volgens die skatting van die leraar woon 40% van die lede op die sendingstasie gereeld die eredienste by. By spesiale geleenthede soos nagmaal of een van die kerkfeeste is die opkoms egter baie groter en kom kinders wat elders werk selfs huis toe vir die geleentheid.

Die Administrasie en Finansies:

Die leraar ontvang self alle gelde wat vir die kerk ingesamel word. Die oorspronklike gewoonte was om alle winste na die Rynse Sendingkas te stuur nadat die salarisse van die amptenare sowel as ander onkostes klaar

betaal/.....

Betaal is. Nadat Wupperthal egter verhuur is aan die seun van die bestuurder, word alleen die huurgeld aan die Rynse Sendingkas gestuur.

Die kerkfondse kom uit die volgende bronne: ledegelde, trougeld, doopgeld, dankfeeste, die gewone kerkkollekte en die huurgeld wat ingevorder word vir tuine, vee en huishuur.

Die ledegelde beloop 3/- per jaar per lidmaat terwyl by die huwelik, doop en aanneming elke keer die bedrag van 4/6 betaal moet word. Vir elke erf wat vir tuinery gehuur word, word 4/6 per jaar betaal terwyl huisbelasting 2/6 per jaar is. 'n Lidmaat kan uitstel kry vir die betaling van sy ledegelde indien daar 'n werklike grondige rede voor aangegee kan word.

By die oggenddienste op Sondag word voor die kerk 'n klein tafeltjie met 'n kruis bo-aan geplaas. Die kruis word altyd met blomme versier en die tafeltjie staan by die kleurlinge bekend as die „Kleinmannetjie“. Elke gemeentelid wat belangstel gooi voor die diens een of meer pennies in die kollektebord van hierdie tafeltjie. In die jaarverslag word die som wat op hierdie manier byeengebring is gemeld.

Die dankfees van Wupperthal alleen lewer jaarliks plus minus £100 op, terwyl in die jaar wat op 31 Desember 1949 geëindig het, £332. 4. 9. die ingesamelde som vir Wupperthal saam met die buitestasies was. Die totale som wat jaarliks geadministreer word varieer tussen £600

en/.....

en £700.

Die salaris van die evangalis is £6 per maand. Daarby bewoon hy 'n kerkhuis waarvoor hy geen huur betaal nie. Die koster ontvang £1 per maand. (Die salaris van die leraar kon nie deur ondersoeker verkry word nie).

Die dienste wat die kerk aan die lede van die gemeenskap bied:

Die dienste wat deur die kerk aan die lede van die gemeenskap gelewer word, kan verdeel word in: Eerstens 'n kleiner groepie dienste wat die kerk deur middel van sy amptenare uitvoer. Onder hierdie groep val die volgende:

Die kerk betaal aan elke gesin wat 'n skoolgaande kind van 'n buitestasie huisves, 2/6 per maand of in plaas van die kontantgeld een pond botter. In geval van baie ernstige siekte by 'n huisgesin word ook geld geleen of medisyne verskaf.

Tweedens kry ons die meer omvangryke groep dienste naamlik die dienste van suiwer godsdienstige aard waaronder die volgende val:-

Eredienste

Kerklike Feesdae

Bediening van die Sakramente:

Dooop

Nagmaal

Aanneming

Huwelik

Begrafnis/.....

Begrafnis

Kinderdienste en Sondagskool

Biduur

Huisbesoek.

Eredienste:-

Twee keer elke Sondag word die eredienste gehou. Die oggenddiens neem om tienuur 'n aanvang terwyl die tweede diens in die middag en nie in die aand gehou word nie. Die rede hiervoor is dat die gemeentelêde van die buitestasies nog met daglig hul tuistes wil bereik. Die „Grootkoor” en „Jongkoor” sing om die beurt elke veertien dae by die oggenddiens.

Kerklike Feesdae:-

Die kerkfeeste op Wupperthal bestaan uit die Dodefees, Dankfees, Paasfees en Kersfees.

Die Dodefees is een van die grootste kerkfeeste. Dit val gewoonlik op die vyfde Sondag voor Kersfees. Voor die tyd word die kerkhof eers deur die mans skoongemaak, en op die vasgestelde Sondagoggend gaan die hele gemeente na die begraafplaas. Elkeen van die lêde tot die kleinste kind, neem 'n kransie saam vir die kranslegging. Nadat die grafte met die blomme versier is, word daar 'n diens gehou waarby die name van die afgestorwenes van die afgelope jaar afgelees word. Die „Grootkoor” sowel as die „Jongkoor” tree by die plegtigheid op. Die vrouens van die gemeente dra/.....

dra by hierdie geleentheid swart rokke en wit kopdoeke.

Elke Sondag wat volg op die Dodefees, gaan die gemeente net na die middagkerk uit na Singkop om daar Kersliedere te sing. Om 12-uur op Oukersaand sing die gemeente weer daar. Voor 12-uur die aand is daar 'n groot Kersfeesboom in die kerk, maar geen geskenke word by die geleentheid uitgedeel nie. Eers na afloop van die diens word by die woonhuise volgens instelling, deur die ouers aan elke kind van die gesin 'n pakkie koek en lekkers uitgedeel. Op Kersfees word daar nagmaal bedien.

Paasfees is ook een van die groot gebeurtenisse van die jaar vir die inwoners van Wupperthal. Gedurende die week wat Paasnaweek vooraf gaan word daar elke oggend met dagbreek 'n diens in die kerk gehou waarby die lydensgeskiedenis van Jesus herdenk word. Met Paasnaweek word daar ook nagmaal gevier.

Die Dankfees neem die vorm van 'n basaar aan. By die basaar word daar verskillende tafels gehou soos byvoorbeeld die tafel van die Sustersvereniging en die tafel van die skool. Op die Sondag wat volg op die Dankfees, word maar net die twee gewone eredienste gehou.

Bediening van die Sakramente:-

Doop:

Die bediening van die doop geskied saam met die bediening van die nagmaal, maar dan alleen wanneer die kinders/.....

kinders klein gedoop word. Daar word 'n spesiale doopklas gereël vir kinders van verafgeleë buitestasies. Hierdie kinders kom na Wupperthal 'n maand voor Paasfees. Hier ontvang hulle dan vir die tydperk in die voormiddag onder-
rig van die evangelis. Die sogenaamde „Grootdoop” vind dan plaas saam met die aanneming op „Goeie Vrydag”. In 1949 het twee-en-veertig persone die „Grootdoop” ontvang.

Buite-egtelike kinders mag in geen geval by die openbare godsdiens voor die gemeente gedoop word nie. Hulle mag eers gedoop word nadat die moeder gedoop sowel as aangeneem is, en haar termyn van tug onder die kerkwet uitgedien het.

In gevalle waar een van die ouers onder sensuur staan, mag die kind wel gedoop word, maar wanneer albei ouers gelyktydig onder sensuur is, mag 'n kind nie in kerklike ere gedoop word nie.

Onder die kerkwet word ook voorsiening gemaak vir die „nooddoop”. Wanneer daar sterk getwyfel word aan die lewe van 'n persoon, word dit die leraar vrygestaan om 'n buite-egtelike kind sowel as die kinders van lidmate onder sensuur en dié van lidmate wat slegs gedoop en nog nie aangeneem is nie, die nooddoop toe te dien.

Die doop van 'n kind is een van die groot gebeurtenisse in elke huisgesin, en elke ouerpaar is uiters gesteld daarop dat hulle kinders wel moet gedoop word. Om

hierdie/.....

hierdie rede word daar dan ook spesiale voorsiening gemaak in die kerkwette vir die „Grootdoop” en die „Nooddoop”. Wanneer 'n kind gedoop word, word die vriende van so'n gesin na afloop van die doopplegtigheid by die huis onthaal.

Nagmaal:

Die viering van die nagmaal geskied min of meer drie keer per jaar. Die aantal kere hang af van hoeveel buitestadies met die nagmaal bedien word gedurende die jaar. Op elkeen van die buitestadies waarvan die lede nie die kerk op Wupperthal kan bywoon nie word daar minstens een keer per jaar nagmaal gevier. Die inwoners heg 'n besondere waarde aan die viering van nagmaal en ook by hierdie geleentheid dra al die vroulike lede van die gemeente swart rokke, wit kopdoeke en wit voorskote.

Aanneming:

Die aanneming geskied net een keer per jaar. Soos reeds hierbo beskryf, word daar verskillende klasse gereël vir die kinders wat die kerk op Wupperthal bywoon en dié van die verafgeleë stadies. Die eersgenoemde groep word vir ses weke lank deur die leraar van die gemeente onderrig, terwyl die laaste groep vir 'n maand lank onderrig van die evangelis ontvang. Die katkisasie-klasse neem gewoonlik 'n aanvang in September vir die kinders wat die kerk op Wupperthal bywoon terwyl die klasse van die

kinders/.....

kinders wat die „Grootdoop“ ontvang, 'n maand voor Paasfees begin. Op die Woensdag voor die aanneming word die Bybelkennis van die katekumene voor die gemeentelike geboorte, deurdat aan hulle vrae gestel word waarop hulle moet antwoord.

Die aanneming geskied op die Vrydag voormiddag. By hierdie geleentheid kry elke katekumene nuwe klere van sy ouers. 'n Seun kry dan gewoonlik sy eerste pak klere. Net soos by die doop word die geleentheid gevier deur Vrydagaand vriende te trakteer op koek en tee.

Kinders word aangeneem vanaf die sewentiende lewensjaar. Nadat hulle volle lidmaatskap van die kerk ontvang het, word hulle beskou as volwassenes. Die Sondagsskool word dan nie meer bygewoon nie maar wel die weeklikse biduur. Daar word nou ook gereeld bygedra tot die kollekte by die eredienste.

Huwelik:

Die huwelik van 'n seun of dogter is een van die uitstaande gebeurtenisse in die geskiedenis van elke gesin op Wupperthal. Geen egpaar mag 'n huwelik alleenlik voor 'n magistraat aangaan nie. So 'n huwelik moet weer voor die plaaslike leraar ingeseën word, en dit geskied gewoonlik somers in die kantoor van die leraar. Sulke gevalle kom alleenlik voor wanneer een of twee lidmate van die Wupperthalse gemeente vir 'n tyd lank op 'n ander plek

werksaam/.....

werkzaam was en daar in die huwelik getree het. Na afloop van die huweliksplegtigheid word daar deur die ouderling 'n diens gehou aan die huis van die bruid se ouers.

Wanneer een of albei partye onder kerklike tug staan, kan die huwelik nie in kerklike ere voltrek word nie, dit wil sê die huwelik vind plaas in die kantoor van die leraar, die kerkklok word nie gelui nie en die bruid mag ook nie 'n bruidsluier dra nie. Wanneer die vrou onder sensuur is moet sy swart klere dra by die voltrekking van die huwelik, terwyl wanneer haar bruidegom onder sensuur is, kan sy 'n wit rok dra, maar dan sonder 'n sluier of blomme. Wanneer die vriende na die huwelik onthaal word, verwissel die bruid gewoonlik haar trourok met 'n ander kort rok.

Die Begrafnis:

Wanneer een van die lede van die gemeenskap sterwe word deur die opsiener drie manspersone aangestel vir die grawe van 'n graf. Die beurte hiervoor gaan met die huisrye af. By die begrafnis van 'n kind grawe net twee persone die graf.

By 'n begrafnis word alleen die diens in die kerkhof by die graf gehou. Van die gemeentelede wat dit kan bekostig laat 'n grafsteen oprig, terwyl andere alleenlik 'n houtkruisie of 'n groot klip by die kop van die graf plaas.

Kinderdienste en Sondagskool:

In oorleg met die prinsipaal word 'n spesiale kinderdienste een Sondagmiddag in die jaar gehou. By hierdie geleentheid dra spreekkore wat vooraf deur die onderwysers afgerig is, gedigte voor in die kerk. Die gedigte moet min of meer pas by die geskiedenis wat daardie Sondagmiddag uit die Bybel behandel word.

Die Sondagskool vergader elke Sondag onmiddellik na die oggenddiens. Die onderwysers van die skool is die leraar met hierdie werk behulpsaam. By die aanstelling van die onderwysers word hierdie diens as 'n vereiste gestel. Alle kinders van skoolgaande ouderdom en onder die ouderdom van twaalf jaar moet aan die Sondagskool behoort.

Biduur:

Een keer elke week word vir die manlike sowel as die vroulike lede van die gemeente 'n biduur gehou. Die leraar lei self hierdie biduur. Die vrouens kom op Dinsdagmiddae bymekaar, terwyl die mans Donderdagaande vergader. Alhoewel dit van almal wat aangeneem is verwag word om die biduur by te woon, word gewoonlik net die ouer lede van die gemeente daar aangetref.

Huisbesoek: Die leraar gaan elke Donderdagmiddag op huisbesoek. Die huise word met die rye af besoek en waar daar 'n ernstige geval van siekte is, word 'n spesiale besoek by die gesin afgelê.

Die kerk verleen ook sy morele steun aan verenigings soos die Sustersvereniging en die C.S.V.

Verpligtinge wat die kerk op sy lede lê:

Van elke lid van die gemeente word verwag om enige vorm van wangedrag onder die aandag van die kerkraadslede of van die leraar te bring. Behalwe dat die persoon onder sensuur geplaas word kan hy by herhaling van wangedrag selfs sy inwoningsreg verloor. Al is 'n persoon ook onder sensuur moet hy nog sy kerklike bydraes lewer. Persone onder sensuur moet tot hul eie straf en skande op die laaste twee rye banke van die kerk sit. In die vroeër jare was dit tot 'n groot skande gereken wanneer 'n persoon die agterste sitplekke in die kerk moet inneem, maar tot ontsteltenis van die ouer inwoners beskou die jonger geslag dit nie meer as so 'n groot skande nie, en neem oortreding van die kerkwet geensins af nie.

Om die moeder van 'n buite-egtelike kind te straf moet maandeliks 2/6 by die plaaslike kerkkantoor inbetaal word, vir die hele tydperk wat die kind op die stasie woon, selfs nadat die moeder 'n wettige huwelik aangegaan het.

Die kerklike tugmiddele wat deur die Rynse Sendingkerk toegepas word, bestaan uit die volgende drie vorme:

- (1) Die amptelike vermaning: Dit word gegee deur die leraar in teenwoordigheid van die kerkraad. Hierdie tugmiddel word toegepas wanneer 'n oortreding soos dronkenskap/.....

dronkenskap, nalatigheid van ouers en kinders by hul onderlinge pligte, klein rusies of Sabbatsontheiliging voorkom.

(2) Die ontsegging van die kerklike voorregte: Oor die tydperk wat hierdie straf moet duur besluit die kerkraad onder voorsitterskap van die leraar. Daar word egter verskil gemaak tussen stille sensuur en openbare sensuur.

(a) Stille Sensuur: Hier word die kerklike voorregte meesal net vir 'n kort tydjie ontnem sonder dat die persoon of sy oortreding aan die gemeente bekendgemaak word. Die tugmiddel word toegepas by herhaling van kleiner oortredings en wel nadat die amptelike vermaning geen vrug gedra het nie.

(b) Openbare Sensuur: Dit is die ontsegging van die kerklike voorregte vir 'n onbepaalde tyd, (Minstens een jaar) met die bekendmaking van die persoon sowel as die oortreding aan die gemeentelede. Hierdie tugmaatreël word toegepas by opsetlike volharding in minder swaar oortredings en by alle ernstige oortredings soos godslastering, myneed, toordery, huisvesting van towenaars, waarsêery, wanneer 'n naaste beseer word, diefstal, egbreek, ontug of hoerery of bevordering daarvan, voortdurende dronkenskap en opsetlike/.....

opsetlike swaer naamskending.

(3) Algehele uitsluiting uit die gemeente: Met die bekendmaking van die persoon en die oortreding aan die nagmaalsgangers kan deur besluit van die kerkraad, of waar nodig deur besluit van die sinode, die algehele uitsluiting in die volgende gevalle toegepas word:

- (a) Wanneer 'n persoon onder sensuur volhard in sy oortredings en geen ag gee op herhaalde vermanings nie.
- (b) Wanneer 'n gemeentelid sy veragting vir die Christelike geloof en gemeente toon.
- (c) Wanneer bloedsbande bedryf word en 'n persoon hom bewustelik aan veelwywery skuldig maak.
- (d) Wanneer iemand sonder grondige rede vir 'n tydperk van meer as vyf jaar hom onttrek van sy kerklike pligte en regte.

'n Persoon wat geheel uit 'n gemeente uitgesluit is, verloor alle kerklike regte en van hom mag geen kerklike bydrae gevra of ontvang word nie.

By die toepassing van elkeen van die tugmiddele word 'n persoon weer in sy kerklike voorregte herstel op die volgende voorwaardes:

- (1) 'n Gesensueerde persoon mag in sy kerlike voorregte herstel word na afloop van die sensuur-tydperk

indien/.....

indien hy volle belydenis van sy sonde gedoen het, en 'n verandering toon van sy gedrag.

- (2) 'n Persoon wat herstelling in die kerklike voorregte wil hê moet hom deur 'n ouderling persoonlik tot die leraar wend wat weer in samewerking met die kerkraad oor elke besondere geval besluit. Die opheffing van die stille sensuur word gedoen in teenwoordigheid van die kerkraad alleen terwyl by die openbare sensuur die opheffing openbaar bekend gemaak word aan die nagmaalsgangers. By laasgenoemde geval mag geen kinders teenwoordig wees nie.
- (3) Wanneer 'n persoon gewilliglik buig onder die kerklike tug en hy word gedurende die tydperk baie siek, sal die leraar in oorleg met die kerkraad die sensuur-tydperk afkort en so 'n persoon in sy kerklike voorregte herstel. Die opheffing van hierdie tugmiddel word ook aan die nagmaalsgangers bekend gemaak.

Die Kerkgebou

Die kerk is in die vorm van 'n kruis gebou. Die westelike vleuel dien as 'n konsistorie terwyl die orige drie vleuels met die kerkbanke gevul is. Bokant die hoofingang dit wil sê die oostelike vleuel is daar 'n gewel.

Die steenmure is net soos dié van ander geboue op die sendingstasie, baie dik, en binne sowel as buite is die gebou wit afgekalk. Die rietdak is hoog opgebou oor 'n

netwerk/.....

netwerk van balke. Groot vensters in al vier die vleuels laat genoegsame daglig in.

Die Uitrusting: Die kerkbanke is regop, bruin geverfde houtbanke. Twee rye hiervan staan in elk van drie van die vleuels. Voor die ingang tot die westelike vleuel is daar 'n verhoog waarop die preekstoel staan. Regs van die preekstoel staan 'n klein orrel. Dit word bespeel deur een van die onderwyseresse. Links sowel as regs van die preekstoel is daar stoele vir die blankes. Olielampe teen die mure word gebruik vir beligting gedurende aanddienste.

Die gebou is van binne sowel as van buite in 'n baie goeie toestand. Binne word dit gereeld skoongemaak deur 'n vrou van die gemeente wat daarvoor aangestel word, terwyl die evangelis en van die ander gemeentelide wat deur die bestuurder aangestel word, die gebou afwit en reparasies aanbring wanneer nodig.

Alhoewel alles spreek van 'n eenvoud, is die kerk-gebou tog die sierlikste gebou op die sendingstasie.

Sitplekke in die Kerk: Die mans en vrouens sit volgens reël apart. Reg voor die preekstoel sit wil sê in die oostelike vleuel sit die „Groot Koor" met die mans regs en die vrouens links. Agter die koor sit meesal die ouer lede van die gemeente. Die laaste twee rye banke in die oostelike en noordelike vleuels, word gehou as sitplekke vir/.....

vir die persone wat onder sensuur is. In die suidelike vleuel sit die „Jong Koor“ regs terwyl die onderwysers en onderwyseresse aan die linkerkant sit. Die blanke mans en vrouens sit ook apart aan weerskante van die praakstoel.

Die rol van die Kerk: Die Rynse Sendinggenootskap is die enigste kerkgenootskap op die sendingstasie. Al sou daar vreemde idees omtrent die godsdiens posgevat het by persone wat byvoorbeeld in die leër was, of wat op ander plekke gaan werk soek het, het hierdie idees tog geen merkbare verlamme uitwerking gehad op die invloed van die kerk nie. Die indruk wat tydens die ondersoek verkry is, is dat die kerk vasberade is om nie deur enige ander organisasie of liggaam sy invloed te laat verswak nie; daarom dat daar geen verenigings of ontspanningsfasiliteite op die sendingstasie aangetref word wat die invloed van die kerk op 'n vroeër of latere stadium kan benadeel nie. Al die reëls is dan ook so opgestel dat dit direk of indirek die regte van die kerk beskerm.

Vir die inwoners van Wupperthal is die kerk nog 'n sterk bindende mag. Die ouere inwoners lewe nog streng volgens die reëls van die kerk, maar na hulle mening breek die jonger geslag al hoe meer weg van hierdie leefwyse en het die kerklike tug nie veel meer invloed/.....

invloed nie. So word die eredienste en bidure ook grootliks net deur ouer lede van die gemeente bygewoon. Te oordeel volgens die leefwyse van hierdie groep was die invloed van die kerk eers baie sterker as wat vandag die geval is in die lewe van die gemeenskap.

HOOFSTUK IX

DIE GESINSLEWE

Die gesinslewe van die kleurlinge op Wupperthal kan as baie heg en gesond beskou word. Die feit dat die vrouens nie buitenshuis werk nie, en elke moeder 'n huis het waarop sy trots kan wees, is 'n belangrike faktor wat daartoe bydra. Daarby moet natuurlik gevoeg word die invloed van die kerk en die geïsoleerde ligging van Wupperthal.

Egskeiding en verlating is iets wat op Wupperthal onbekend is en gevalle van mishandeling of 'n ongelukkige huwelikslewe is nie tydens die ondersoek teekom nie. Volgens die kerkwette moet die opbou van 'n gesin eers voorafgegaan word deur 'n wettige huwelik. Persone wat as man en vrou saamleef sonder dat hulle wettig getroud is, is strafbaar deur die kerkwet en verloor gevolglik ook hulle inwoningsreg. Dit was egter nog nooit nodig om persone hiervoor te straf nie want die inwoners heg 'n besondere waarde aan die bevestiging van 'n huwelik deur die leraar. Verder mag die inwoners van die sendingstasie nie 'n huwelik alleen voor die magistraat aangaan nie, maar dit moet ook deur die leraar ingeseën word. So sterk hou die kleurlinge aan hierdie reël dat kinders wat weg van die sendingstasie gaan werk en daar trou, later by 'n besoek aan die sendingstasie hul huwelik deur die leraar laat inseën/.....

inseën.

Dit is gevind dat die kleurlinge op die sendingstasie oor die algemeen nie jonk trou nie. Tydens die ondersoek was daar nie een egpaar waarvan die lede onder 20 jaar was nie. Die vrouens is min of meer 21 - 23 jaar wanneer hulle in die huwelik tree en die mans gewoonlik twee of drie jaar ouer.

Gesinstipes in die Gemeenskap: Onderstaande tabel toon die gesinstipes in die gemeenskap aan:

TABEL NO IV

GESINSTIPES

Gesinstipes	Aantal gesinne	Persentasie
Alleenlopende manlikes	1	1.04
Alleenlopende vroulikes	3	3.12
Egpare sonder kinders	4	4.17
Egpare met kinders	69	71.88
Vader met kinders	4	4.17
Moeder met kinders	11	11.46
Manlike met verwante	1	1.04
Vroulike met verwante	2	2.08
Albei ouers oorlede	1	1.04
Totaal	96	100

Soos/.

Soos uit bostaande tabel kan afgelei word, bestaan meer as drie-vyftes van die 96 gesinne op Wupperthal uit 'n vader, moeder en kinders. Die aantal gesinne waarin daar nie kinders aangetref is nie, was baie min. Die gesinne wat bestaan uit 'n moeder met kinders is meer as twee keer soveel as dié waar daar net 'n vader en kinders aangetref word (11.46% en 4.17% respektiewelik)

Gevalle van egskeiding en verlating, kom, soos reeds genoem, gladnie onder die gesinne van die kleurlinge op Wupperthal voor nie. By een huisgesin is beide die vader en moeder oorlede en woon die twee kinders alleen in die huis.

Familiegebruike:

Omdat die lewensinrigting op Wupperthal so eenvormig is, volg dit dat die roetine van die huislike lewe ook besonder eenvormig is. Die kerkfeeste is die enigste afwisseling hierin. Aangesien die vrouens nie buitenshuis werk nie, word alles tuis deur die moeder gereël vanaf opstaantyd soggens totdat die gesin saans tot ruste kom. Sy is verantwoordelik vir die voeding van die gesin voordat die kinders soggens na die skool moet gaan en die vader na sy werk. Sy sorg dat die kinders skoon en netjies is en dat hulle betyds is vir skool. Hierna wy sy haar aandag aan die versorging van haar huis en ander kinders.

Maandagoggende word die huiswerk vroeër as gewoonlik

klaargemaak/.....

klaargemaak omdat die moeders dan hulle bondels wasgoed afneem na die rivier om dit daar te gaan was. Op Dinsdae word die wasgoed gestryk en gedurende die week word die klere nagesien vir enige herstelwerk wat daaraan nodig mag wees.

Die vaders van die gesinne kom gewoonlik huis toe vir middagete. Die persone wat werk in die looiery, die skoensfabriek sowel as dié op die lande, kry 'n uur in die middag af vir ete. Omdat die verskillende werkplekke so na aan die woonbuurt is, is dit 'n gewoonte dat die mans die middagete tuis geniet. Die skool kom eers 'n rukkie later uit en die huisgesin kan dus nie hierdie maaltyd saam nuttig nie. Die middagmaal word nogtans as hoofmaaltyd gehou.

Wanneer die kinders klaar geëet het, help hulle met die versorging van die diere. Hulle dra voer aan vir die donkies en sorg vir water vir die pluimvee. Verder dra hulle drinkwater in vir die huisgesin en help met die werk in die tuine.

'n Klein groepie van die gesinne hou nog aan die gewoonte om na die aandete huisgodsdienste te hou. Dit word egter net by 'n klein minderheidsgroep aangetref en is stadig besig om uit te sterf.

In elke huisgesin word verjaarsdae, die doop of huwelik van een van die kinders gewoonlik gevier. By hierdie geleenthede word vriende na die huis genooi vir koek en tee of koffie.

Alleenlik die viering van kerklike feesdae of die viering van een of ander geleentheid tuis, verbreek die roetine van die daaglikse lewe. Saans kom die kleurlinggemeenskap reeds om en by tien-uur tot ruste omdat daar nie enige ontspanning soos byvoorbeeld 'n bioskoopvertoning saans op die sendingstasie is nie.

Die ouer egpare stel aan hulle kinders die voorbeeld van 'n gesonde gesinslewe en hierdie voorbeeld word deur die kinders nagevolg. Die kinders van die sendingstasie kom eers met 'n huwelik buite die wet in aanraking wanneer hulle uitgaan om te werk en dan is hulle nie meer so maklik beïnvloedbaar nie.

HOOFSTUK X

VOEDING VAN DIE GESINNE

Die inwoners van die sendingstasie het met 'n paar uitsonderinge almal 'n stuk tuingrond waarop, indien hulle die grond deeglik bewerk, hulle vir hulleself behoort te kan voorsien aan die nodige groente en vrugte. Die kweek van groente en vrugte is geen moeilike taak op die sendingstasie nie, aangesien die grond vrugbaar is en die water volop. Daarby is die tuine en erwe uitgelê tussen die watervoor en die rivier en die tuinery kan dus maklik natgelei word. Omdat daar nie so iets as waterleibeurte is nie, gebruik elke persoon net soveel water as wat hy wil en wanneer hy wil. Al ongerief wat daar verbonde is aan die ligging van die tuine is dat die persone wie se tuine naaste aan die rivier geleë is net 'n sekere deel van die jaar groente kan kweek omdat die rivier gedurende die reënseisoen opstoot tot in die tuine en dan al die groente verspoel.

Voedselsoorte wat self geproduseer word: Die vernaamste voedselsoorte wat self geproduseer word is vrugte en groente. As groente word meesal pampoene, boontjies, aartappels, uie, beet, tamaties, wortels en kool gekweek. Die volgende soorte vrugtebome wat die meeste in die tuine opgemerk is, is perskebome, druiwe, kwepers, appels en pere/.....

pere. Van die kwepers, pere en appels word dikwels gedroog en dit word dan gebêre vir die wintermaande.

Die ondersoeker het die indruk gekry dat die gesinne hulle nie daarop toelê om vars groente dwarsdeur die jaar te hê nie. Hulle gebruik wel wat daar is maar doen gladnie moeite om planmatig te werk te gaan met die aanplant of saai van groente vir die winter nie. Daarby ontvang hulle baie graag van bure en vriende.

Die vrouens, wat eintlik die persone is wat in die tuine werk, het heelwat te doen met die versorging van hul huise en die gesin, en wanneer hierdie werk afgehandel is en hulle wel in die tuin kan gaan werk, is dit alreeds warm en gaan gesels hulle eerder by een van die bure. Sommige is egter baie gesteld op hul tuine, en huur selfs persone om vir hulle te werk, wanneer hulle nie self genoeg aandag aan die tuin kan bestee nie.

Ongeveer 70% van die huisgesinne besit 'n paar slag-vee en enkeles het ook beeste. Die feit dat daar by die slaghuis net twee keer per week geslag word, dui daarop dat die meeste inwoners nie gebruik maak van die vleis wat uit die slaghuis gekoop word nie. Meesal slag die persone hul eie vee of inwoners wat nie self vee besit nie, koop 'n hele skaap of bok van een van die eienaars omdat dit hulle goedkoper uitkom as wanneer hulle vleis per pond vanuit die slaghuis moet koop. In die somermaande betaal

dit egter beter om van die slaghuisvleis gebruik te maak of selfs blikkiesvleis te koop omdat die vleis so maklik kan bederf.

Die beeste word net aangehou vir melk, en al die melk wat 'n gesin nie self kan gebruik nie, word aan die ander gesinne verkoop teen 3d. per bottel. Botter is 'n baie seldsame artikel op die sendingstasie. Feitlik die enigste botter wat beskikbaar is, is die pond botter wat elke gesin maandeliks ontvang, wanneer daar 'n skoolkind by hulle inwoon. In plaas van botter word meesal uitgebraaide skaapvet of varkvet gebruik.

Wanneer die oeste goed is, wen elke gesin genoeg graan om meel te hê vir die jaar se gebruik.

Net enkele van die vrouens hou hoenders aan. Die eiers wat nie deur die gesin gebruik word nie, word verkoop aan die ander inwoners.

Voedselsoorte wat gekoop word: Die belangrikste kruidenniersware wat deur die inwoners plaaslik of elders gekoop word, is veral koffie, meel, suiker, en boontjies. Tee word nie in die winkel gekoop nie, omdat in die omliggende berge 'n teeplant groei wat as baie goed beskou word. Die kleurlinge gaan gereeld hulle voorraad in die berg haal.

Die Weeklikse Maaltye:

Op Wupperthal is die middagmaal nog die hoofmaaltyd, want die werk van die gesinshoofde sowel as die skool is nie/.....

nie ver van die woonhuise af nie en almal kan dus die maaltyd tuis kom nuttig. Hierdie maaltyd bestaan gewoonlik uit vleis, aartappels, mielies en een soort groente. Somtyds word die groente en vleis deurmekaar gekook in dieselfde pot. Rou slaai is ook dikwels opgemerk. Brood en koffie word ook dikwels by hierdie maaltyd geniet. Omdat melk so skaars is, is die koffie by die maaltyd meesal swart. Alhoewel die verskeidenheid van voedsel by die middagmaal grootliks afhang van die vermoë van die gesin, is geeneen van die moeders skynbaar bewus van die vereistes van 'n gebalanseerde dieet nie.

Oor die algemeen bestaan die oggendmaaltyd uit brood, konfyt, pap en swart koffie. Die pap word gewoonlik met suiker en sonder melk geëet. Saans word die kos opgewarm wat van die middagmaal oorgebly het. Somtyds word daar ook sop vir die aandete gekook en net soos by die ander maaltye word brood en koffie by hierdie maaltye ook gebruik.

Sondae word daar gewoonlik spesiale aandag aan die middagmaal bestee. By hierdie maaltyd word daar vir nagerereg gesorg. Gedurende die week word nagerereg as 'n reël nie by die middagete bedien nie. Vrugte word gedurende die vrugteseisoen saam sowel as tussen die maaltye genuttig. Ongeveer elfuur in die oggend en half-vier middag word daar koffie en brood of vrugte na die werk van die gesinshoofde geneem.

Voorbereiding/.....

Vorbereiding van die voedsel:

Die moeder is in elke gesin die persoon wat hoofsaaklik verantwoordelik is vir die voorbereiding van die voedsel. Die dogters leer hierdie metodes van voorbereiding by die moeders en so bly dieselfde metodes met slegs klein wysigings van geslag tot geslag in swang. Kinders wat as huisbediendes by blankes gaan werk, help wel met die voorbereiding van die voedsel by die blanke huise, maar hulle pas tog maar weer die ou metodes toe wanneer hulle kos moet voorberei in hul eie huise.

Daar is geensins die indruk geskep dat die moeders baie moeite doen met die voorbereiding van die maaltyd nie. Die kos word gewoonlik om elf-uur op die vuur gesit nadat al die huiswerk afgehandel is. Hierna gaan werk die moeder baie keer in die tuin en keer dan eers kort voor die middag-maal terug om die finale voorbereidings vir die maaltyd te tref.

Daar is nie by een gesin 'n groot getal potte of kastrolle opgemerk nie. By etlike gevalle is net een drievoet-pot op die vuurherd met die koffieketel na aan die kole opgemerk.

Die voedsel word oor die algemeen op 'n baie sindelike manier voorberei. Die kombuis waarin gekook word sowel as die manier waarop die kos weggebêre word het altyd die indruk van sindelikheid geskep.

Die eetgeriewe:

Omdat die gesinslede almal op verskillende tye eet, word daar nooit spesiaal tafel gedek by die middagmaaltyd nie. Die vader en moeder van die gesin eet gewoonlik sommer op die voorhuistafel en maak gebruik van dieselfde kleedjie of doek wat dwarsdeur die dag op die tafel gehou word. Messe, vurke en lepels word gebruik by die maaltye. Wanneer die kinders tuiskom vir die middagmaal word hulle kos deur die moeder direk in die borde ingeskep en hulle staan dan sommer by die kombuis of voorhuistafel en eet. Die aand maaltyd word in die somermaande meesal buite genuttig. Elkeen van die gesinslede ontvang sy kos en staan of sit oral rond wanneer dit geëet word. In die wintermaande geskied hierdie maaltyd op 'n meer georganiseerde wyse en sit al die gesinslede rondom die tafel. Wanneer die gesin om die tafel vergader vir maaltye word die gebruik om die seën te vra by maaltye nog by die meeste gesinne gehou.

Die Skoolvoedingskema:

Soos reeds in 'n ander hoofstuk⁷⁾ bespreek is, maak die skoolvoedingskema 'n baie vername deel uit van die daaglikse voedsel van die kinders. Alhoewel dit maar
alleenlik/.....

7) Hoofstuk VI, Opvoeding en Onderwys.

- 89 -

alleenlik bestaan uit brood en rosyne, is dit tog baie belangrik veral vir die kinders van buitestasies wat so ver moet stap na die skool. Die skoolhoof het meegedeel dat sommige van die ouers die skoolvoeding beskou het as voldoende vir die middagmaal en daarom word die kos nou met speeltyd uitgedeel in plaas van ongeveer 12-uur, soos die gebruik was.

Slotopmerkings:

Op Wupperthal behoort daar geen voedselskaarste te wees nie, as elkeen net die nodige aandag aan sy groente- en vrugtetuin wil bestee. As die moeders die waarde van 'n gebalanseerde maaltyd wil insien, behoort daar geen gevalle van ondervoeding voor te kom nie.

HOOFSTUK XI

DIE EKONOMIESE OMSTANDIGHED

Die inwoners van Wupperthal verskil wat hulle ekonomiese omstandighede betref van die inwoners van sommige ander sendingstasies, in dié sin dat geen een van hulle uitsluitlik 'n bestaan uit landbou kan maak nie. Behalwe dat daar sewe gesinne is wat gladnie 'n erf of tuin besit nie is die grootte van die erwe maar 30 x 30 jrts., en derhalwe is die kanse om uitsluitlik 'n bestaan daaruit te maak, maar betreklik min. Gedurende die ondersoek was daar 90 tuine en erwe op die sendingstasie wat aan die kleurlinge verhuur is. Die huurgeld is $\frac{4}{6}$ jaarliks vir 'n groentetuin en 10/- jaarliks vir 'n erf met vrugteboom op.

Afgesien van die feit dat uit landbou alleen nie 'n bestaan op Wupperthal gemaak kan word nie, is daar tog genoeg bestaansmoontlikhede vir die inwoners van die sendingstasie. Alhoewel daar tydens die ondersoek drie mans en een vrou was wat weg van die sendingstasie gewerk het, is daar geen gevalle van uiterste armoede opgemerk onder diegene wat hulle bestaan alleenlik op Wupperthal self maak nie.

Die volgende tabel gee 'n uiteensetting van die soorte beroepe van die mans en vrouens op die sendingstasie.

Tabel/.....

TABEL NO V

SOORTE BEROEPE OP WUPPERTHAL AANGETREF

Beroep	Tipe van Werk	Mans	Vrouens.
Tydelike werkers	Werk onder kleurlinge	22	2
	Ligte werk vir fabrieke	6	0
Loonarbeid	(a) Tuinwerkers	16	0
	Looiery	5	0
	Huisbediendes	0	4
	Ander	2	2
	(b) Fabriekswerkers	30	1
Klerikale en professionele werk	Onderwys	4	3
	Winkelwerk	1	1
Totaal		86	13

Tydelike werkers: Soos die tabel aandui is hierdie groep betreklik groot en sluit 28 mans en 2 vroue in. Van hierdie totaal is daar 22 mans en 2 vroue wat vir die vernaamste deel van hulle inkomste afhanklik is van los werk wat hulle onder die kleurlinge doen. Die vernaamste soort werk wat hulle doen is die bewerking van die tuingrond van die persone wat 'n voltydse beroep het. Hulle inkomste is baie wisselvallig omdat hulle alleen werk wanneer een van die ander inwoners werk het wat hy nie self kan baasraak nie.

So/.....

So kry hulle byvoorbeeld werk in die tuin van iemand anders vir 'n besoldiging van 1/6 of anders word groente en vrugte uit die tuin as vergoeding aangebied. Hulle gaan ploeg ook gedurende saaityd die lande van die voltydse werkers en ontvang 'n klein deel van die oes as besoldiging. Herstelwerk aan die huise van andere bring ook nou en dan 'n klein inkomste mee. Die twee vrouens wat tydelike werk doen, werk ook in die tuine van andere en doen ook nou en dan wasgoed van die ander kleurlinge. Een van hierdie vroue lê haar ook veral toe op die droog van vrugte vir ander persone gedurende die vrugteseisoen.

Ses mans doen ligte werk vir die fabriek. Hieronder val die toewerk van skoennate teen 10d. per paar en die sny van riempies teen 6d. vir 16. Wat hierdie persone maandeliks verdien hang natuurlik uitsluitlik af van die snelheid waarteen hulle werk.

'n Groot bydrae tot die verhoging van die inkomste van hierdie groep is die verwerking van die teeplant in tee wat dan aan die seun van die bestuurder verkoop word teen 4d. per pond.

Hierdie persone voer 'n regte „van die hand na die tand" bestaan, veral in dié gesinne waar daar nie 'n verwante is wat 'n pensioen van een of ander aard ontvang nie. Hulle kon dan ook nie met sekerheid sê wat hulle inkomste is nie. Omdat die bure en vriende egter so mededeelsaam

is, is daar by hulle nooit gebrek aan voedsel nie.

Die volgende gevalle kan dien as voorbeelde van die finansiële omstandighede van 'n paar van die tydelike werkers:

Geval A:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en ses kinders waarvan vier nog op skool is. Die broodwinner van die gesin sny riempies vir die fabriek en verdien £3. 4. 0. per maand. Die oudste dogter is 'n huisbediende en sy verdien maandeliks £2. 5. 0. Alhoewel hierdie gesin nie 'n groot inkomste het nie, voer hulle tog 'n redelike bestaan aangesien hulle 'n eie erf het en die oudste dogter ook baie kos huistoe bring van haar werkplek af.

Geval B:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en vyf kinders waarvan die ouderdomme variëer van twee tot tien jaar. Die vader van die gesin werk alleenlik onder die kleurlinge op die sendingstasie, terwyl die moeder haar aandag aan die huis en haar kinders wei. Die gesin beskik oor 'n eie erf en dit dra natuurlik by om die uitgawe van die gesin soveel laer te hou. Alhoewel die kontantgeld wat inkom maandeliks maar £2. 3. 0. is, voer die gesin tog skynbaar 'n heeltemal normale bestaan daarop.

Geval C:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en twee kinders; 'n dogter van ses jaar en 'n baba-seuntjie. Die ouers van die moeder wat albei ouderdomspensioen ontvang, woon by die gesin in. Die grootouers beskik oor 'n erf waar die groente van die gesin gekweek word. Die vader doen los werk onder die kleurlinge, en waar sy inkomste nie voldoende is nie, vul die grootouers dit aan met die £3.10. 0. wat hulle maandeliks gesamentlik ontvang aan ouderdomspensioen.

Geval D:- Die gesin bestaan uit 'n weduwee moeder en twee seuns van buitestasies wat hier loseer. Die ouers van hierdie kinders bring elke naweek die kinders se kosvoorraad vir die week en die moeder maak ook gebruik van hierdie kos. Sy beskik oor 'n eie erf wat die groentevoorraad voorsien en die kontantgeld wat verdien word deur onder die ander kleurlinge te werk, word bestee aan klere en die nodige kruideniersware.

Loonarbeid/.....

Loonarbeid:

(a) Volgens die tabel is daar behalwe die fabriekswerkers drie-en-twintig mans en ses vrouens op die sendingstasie wat loonarbeid verrig.

Naas die fabriek maak die grootste groep van die loonarbeiders hulle bestaan deur in die tuine van die Instituut te werk. Onder hierdie groep val sestien mans. Hulle is in diens van die seun van die superintendent en bewerk onder toesig van een van die blankes op die sendingstasie die tuine en lande van die Instituut. Hulle verdien $\frac{4}{6}$ daagliks.

Van die nege mans wat tydens die ondersoek in diens was by die looiery is vyf inwoners van Wupperthal self terwyl die ander vier van buitestasies kom.

Vanaf 1944 val die werkers in die looiery sowel as dié in die skoefabriek onder die loonwet en werk die werkers dus onder vasgestelde lone. Die basiese lone in die looiery varieer van £1.17. 0. - £5.10. 0. per week. Hierby word dan nog die lewenskoste getel. Die lewenskoste het sedert 1944 betreklik baie gestyg en waar dit in Mei 1944 maar soveel as 28 $\frac{3}{4}$ % was, was dit in Januarie 1950 reeds so hoog as 53 $\frac{3}{4}$ %.

Omdat die looiery so klein is kan elke werker hom nie bepaal by 'n spesiale soort werk nie en moet die een soms help by die werk van 'n ander. Om hierdie rede is die lone van die hoogbesoldigdes in die looiery sedert 1944 'n klein

bietjie/.....

bietjie verlaag terwyl die van die laer besoldigdes weer effens gestyg het. Omdat net een persoon egter die werk by die masjien doen, is sy loon wat reeds die hoogste in die looiery was naamlik £4.15. 0. na 1944 verhoog na £5.10.0.

Anders as by die fabriek bly die aantal werkers in die looiery taamlik konstant. Sedert die einde van 1947 was daar nog altyd nege werkers aan hierdie diens verbonde.

Vier vrouens op die sendingstasie is in diens as huisbediendes. Hulle verdien vanaf £2. 5. 0. tot £2. 10. 0. per maand. By hierdie maandelikse besoldiging ontvang hulle drie etes per dag en ook nou en dan klere van hulle werkgeefsters. Die etes, en veral die middagetes bestaan uit die kos wat by die maaltyd van die blanke gesin oorgebly het en dit is meesal soveel dat een of twee borde wat hoog opgevul is met kos vir die gesinslede by die huis geneem word.

Die skaapwagter is ook een van die loonarbeiders onder die inwoners. Die persone wat beeste of vee besit, betaal 'n $\frac{1}{2}$ emmer graan per bees en 2/- vir elke stuk kleinvee per jaar, aan die opsiener. Hierdie geld en graan wat so ingevorder word, word deur die opsiener in maandelikse dele aan die skaapwagter oorhandig. Tydens die ondersoek het die skaapwagter vier emmer graan en £4.15.0. per maand ontvang.

Nog 'n ander manlike persoon word deur die seun van die bestuurder gehuur. Hy bestuur meesal die vragmotors

van/.....

van die Instituut en ontvang hiervoor £2.10. 0. per week.

Twee van die vrouens doen wasgoed teen 10/- per maand en 2/- per week onderskeidelik.

Die volgende gevalle kan as voorbeelde dien van die finansiële omstandighede van die loontrekkers:

- Geval A:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en 'n baba van nege maande. Die vader is in diens by die looiery en verdien ongeveer £15 per maand. Die moeder sorg vir die erf en die huis. Hierdie gesin voer 'n heeltemal redelike bestaan en kan maandeliks nog 'n paar pond spaar ook.
- Geval B:- Die gesin bestaan uit 'n weduwee-moeder, vier seuns en een dogter. Die twee jongste seuns is nog op skool en die moeder ontvang maandeliks 'n onderhoudstoelaag van £3.19. 0. vir hierdie twee kinders. Die oudste seun werk in die tuine van die Instituut waarvoor hy ongeveer £5 per maand ontvang terwyl die dogter as 'n huisbediende werk teen £2. 5. 0. per maand. Die ander seun help die moeder met die bewerking van die erf en hierdie gesin voer 'n heeltemal goeie bestaan.
- Geval C:- Hierdie gesin bestaan uit 'n vader, moeder en vier kinders waarvan die drie oudstes op skool is. Die vader werk in die tuine van die Instituut en verdien £5 per maand. Die gesin maak nie 'n baie goeie bestaan nie.

(b) Die enigste ambagswerkers op Wupperthal is dié persone wat in diens is by die fabriek. Die fabrieksure is daaglik van 7.30 - 12 en van 1 - 4,20. Om 10-uur in die oggend en 3-uur in die middag kry die werkers tien minute pouse vir tee. Saterdag werk hulle vanaf 7.30 - 11.20 en elke vierde Saterdag het die werkers vry. Die verpligte aantal/.....

aantal dae vir verlof is veertien dae per jaar maar omdat die verloftyd gewoonlik met Kersfees en Nuwejaar val, kry die werkers meer as net die verpligte veertien dae. Die vakansieloon is twee-derdes van die gewone loon plus lewenskoste. Betaalde vakansiedae is Kersfees, Dingaansdag, Nuwejaar, Paasfees en Uniedag.

Die fabriek is heeltemal ruim met groot vensters wat genoeg lig en lug in laat en die werkers werk onder heeltemal gesonde toestande. Een van die blankes op die sendingstasie hou toesig oor die werk wat in die fabriek verrig word en lei ook die vakleerlinge op in die verskillende werke wat hulle in verband met die skoemakery doen.

Die aantal persone wat by die fabriek werksaam is, is gewoonlik aan die begin van die jaar minder as aan die einde van die jaar. Die rede hiervoor is dat enkele persone gedurende die vakansietyd en met Kersfees en Nuwejaar hulleself skuldig maak aan drankmisbruik en dan moet hulle die sendingstasie verlaat of hulle word ontslaan uit hulle werk. Gedurende die ondersoek was daar dertig mans en een meisie werksaam by die fabriek. Die meisie werk met een van die naaimasjiene. Eers was daar by altwee die naaimasjiene meisies, maar sedert 1949 het die een meisie haar werk hier gestaak en vul 'n man haar plek.

Die vakleerlinge kry elke 6 maande 'n verhoging van 2/6 in hulle weeklikse salaris. Hulle aanvangsalaris is £1.2.6. per week en aan die einde van drie jaar ontvang hulle die volle salaris.

Net/.....

Net soos by die looiery het die salarisse in die fabriek na 1944 ook 'n verandering ondergaan. Die basiese salarisse vir die verskillende afdelings in die fabriek is die volgende:

Oorleersnyers £4. 8. 0. per week.

Soolsnyers £2.10. 0. per week.

Naaiers, regsnyers en oplasters £2. 2. 6. per week.

As tipiese voorbeelde van die finansiële omstandighede van die fabriekwerkers kan die volgende gevalle dien:

Geval A:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en 'n dogter van vyf jaar. Die vader is 'n sool-snyer en verdien ongeveer £15 per maand. Die gesin besit 'n eie erf. Algemene gesinsuitgawes beloop maandeliks ongeveer £10. Hierdie gesin voer 'n baie goeie bestaan.

Geval B:- Die gesin bestaan uit 'n vader, moeder en ses kinders waarvan vyf van skoolgaande ouderdom is. Die vader is al jare lank in diens by die fabriek. Hy is 'n oorleersnyer en verdien ongeveer £25 per maand. Die maandelikse gesinsuitgawes beloop £10.15. 0. en die gesin voer dus 'n goeie bestaan.

Klerikale en Professionele Werkers: Onder hierdie groep val slegs vyf mans en vier vrouens, naamlik 1 vrou winkelklerk, 1 manlike winkelklerk en 7 onderwysers(esse). Die inkomste van die winkelklerke is £5 maandeliks en 5/6 per dag onderskeidelik. Die salarisse van die onderwysers en onderwyseresse wanneer hulle lewenskoste ingesluit is, wissel van £25 - £50 per maand. Hierdie groep persone en veral die onderwysers (esse) voer 'n heeltemal goeie bestaan.

Ander/.....

Ander Bronne van Inkomste: Afgesien van die persone wat voltyds of deeltydse werk verrig, is daar nog 'n groep persone op Wupperthal wat uitsluitlik bestaan van die pensioen wat hulle maandeliks trek. Die pensioene van persone op buitestasies word ook maandeliks aan die kantoor van die bestuurder uitbetaal. Onderstaande tabel toon die totale aantal pensioene wat aan die kantoor van die bestuurder uitbetaal word en die getal wat aan persone op Wupperthal self betaal word.

TABEL NO VI

Aard van Pensioene	Wupperthal	Totaal
Ouderdomspensioen	38	111
Oorlogspensioen	-	3
Blindepensioen	1	3
Gesinstoelaag	1	1
Onderhoudstoelaag	3	12
Liggaamlike Ongeskiktheid	3	20

Die leraar betaal self al die pensioene uit en aansoek om pensioene word ook by hom gedoen.

Van die vier-en-veertig persone wat alreeds die ouderdom bereik het is daar agt-en-dertig op die sendingstasie aan wie die maandelikse ouderdomspensioen van £1.15. 0.

uitbetaal/.....

uitbetaal word. Aan die drie gesinne wat onderhoudstoelaag ontvang, word £3, £1.5, en £3. 9, onderskeidelik maandeliks uitbetaal. Hierdie bedrag verskil by verskillende gevalle en word vasgestel volgens die aantal minderjarige kinders en die algemene omstandighede. Die blindpensioen bedra £2. 5. per maand terwyl die gesinstoelaag van £2.10. betaal word aan 'n broer en suster wat albei hulle ouers verloor het. Die seun gaan nog skool en die dogter neem die huishouding waar. Die liggaamlike ongeskiktheidspensioen beloop £1.15. 0. Per maand.

Behalwe die reeds genoemde bronne het enkele persone ook nog aanvullende bronne van inkomste. Die persone wat slagvee aanhou verkoop nou en dan hiervan aan andere en varke word ook vetgemaak vir hierdie doel. 'n Paar vrouens verkoop hoendereiërs en dié wat taamlike groot blomtuine het verkoop ook blomme aan die ander inwoners. Die enkeles wat melkkoeie aanhou verkoop die melk wat hulle nie self gebruik nie.

Spaarwoontlikhede: Gedurende die oorlog het die vrouens van mans in die leër taamlik baie geld in die posspaarbank weggesit. So was daar sommige persone wat byna £200 op dié manier gespaar het. Toe die mans egter terugkeer uit die leër is die geld alles uit die spaarbank getrek en tydens die ondersoek was daar niemand op die sendingstasie wat op hierdie manier geld probeer wegsit het nie.

Die/.....

Die feit dat slegs ses persone wat die vereiste ouderdom vir ouderdomspensioen bereik het nie gebruik maak daarvan nie dui duidelik daarop dat die inwoners nie veel het om op terug te val wanneer hulle ophou met werk nie.

Op Wupperthal is daar twee verenigings waarby die inwoners van die sendingstasie kan aansluit, en wat aan hulle 'n spaarmoontlikheid bied sowel as 'n versekering in die geval van siekte en dood. Hierdie twee verenigings is:

- (1) Die Begrafnis-Klub.
- (2) Die Sustersvereniging.

Met enkele uitsonderings behoort al die persone op Wupperthal aan die begrafnis-klub. Die stigtingsdatum van hierdie vereniging kon nie uitgevind word nie, maar sover vasgestel kan word bestaan dit reeds al jare op die sendingstasie. Die mans sowel as die vroue behoort aan hierdie vereniging en twaalf mans word jaarliks uit die lede gekies vir 'n komitee. Elke lid betaal 1/- per kwartaal aan die voorsitter en die geld word dan in die kantoor van die superintendent gebêre. Tydens die ondersoek het die vereniging ongeveer £80 tot hulle beskikking gehad. Die hout wat hulle aankoop vir kiste word gestoor in een van die stoorhuise op die sendingstasie.

Vir die kis van 'n volwassene betaal lede van die vereniging dan 6/- en vir die kis van 'n kind 4/-. Persone wat nie aan die vereniging behoort nie kan ook die kis deur die vereniging kry en betaal dan £2 daarvoor.

Lede van die vereniging kry beurte om grafte te grawe. Die beurte gaan met die rye van die huise af. Drie persone grawe die graf van 'n volwassene en twee die graf van 'n kind.

Die Sustersvereniging is gestig op inisiatief van 'n paar vroue van die sendingstasie in Augustus 1948. Tydens die ondersoek het dertig vroue aan die vereniging behoort. Die lede betaal 6d. om aan te sluit en dan 6d. per maand per lid. Die geld word deur die voorsitster gehou. Wanneer daar siekte is in die gesin van die lede, word daar medisyne gekoop of die doktersonkoste word met die geld gedek wanneer die dokter wel moet ingeroep word. Met Kersfeestyd word daar geld geleen aan enige lid in die gemeenskap teen 'n rente van 1/- per maand vir elke £1. Dit bring egter baie moeilikheid mee omdat persone nie betyds die geld terug betaal nie. Hierdie vereniging vergader elke veertien dae en by die geleentheid bespreek hulle sake wat die verrigtinge van die vereniging raak. 'n Klein diensie word ook gehou by die vergaderings. Wanneer enigeen van die gemeenskapslede siek word gaan help die lede van die Sustersvereniging met die versorging van die siekes, waar nodig.

Die Begrafnis-klub is tot groot bate vir die inwoners van Wupperthal want dit hou die koste van 'n begrafnis laag, en omdat die inwoners nie gereeld spaar vir sulke gevalle nie, word hulle dan in staat gestel om minstens 'n ordentlike begrafnis/.....

begrafnis aan hulle oorledenes te gee. Die Sustersvereniging is nog baie jonk om vrugte af te werp maar die doel hiervan is goed en bied minstens 'n mate van versekering vir tye van siekte.

Slotopmerkings: Die feit dat die inwoners van Wupperthal oor die algemeen 'n redelike bestaan voer kan toegeskryf word aan die lae lewenskoste op die sendingstasie. Die belangrikste faktore wat die lae lewenskoste in die hand werk is die volgende:

- (1) Die afwesigheid van enige kommersiële ontspanning.
- (2) Voedselsoorte wat self op die stasie geproduseer word en sodoende nie nodig is om aan te koop nie.
- (3) Die gratis gebruikmaking van water en brandhout.
- (4) Die geringe huurgelde wat vir tuine en weiveld gevra word.
- (5) Die feit dat Wupperthal so ver van die invloede van enige groot dorp is, en die inwoners dus nog by 'n eenvoudige en goedkoop kleredrag hou.

Die lewenskoste kan nog verlaag word as die inwoners net voorligting ontvang in verband met intensiewe tuinbou. Hulle gebruik definitief nie die beste metodes om soveel moontlik uit die grond te wen nie, bloot omdat hulle onkundig is. Die voorligting wat die kinders in die skool op hierdie gebied ontvang, is ook maar baie gering.

Ten slotte kan egter gesê word dat in teenstelling met kleurlinggemeenskappe oor die algemeen geen gevalle van

- 104 -

uiterste armoede op Wupperthal aangetref is nie. Die fabriek, looiery en tuine van die Instituut lewer ongetwyfeld 'n goeie arbeidsmark vir die inwoners. Selfs die pensioentrekkers voer skynbaar 'n goeie bestaan op hulle inkomste omdat hulle nie uitstaande skulde het nie en hulle geld dus net so gebruik word vir kos en klere.

HOOFSTUK XII

SPESIALE MAATSKAPLIKE VRAAGSTUKKE

Op Wupperthal, net soos in enige ander gemeenskap, kom daar van tyd tot tyd maatskaplike vraagstukke voor waaraan die owerhede spesiale aandag moet skenk omdat dit stremmend inwerk op die vooruitgang van die gemeenskap. Vraagstukke van hierdie aard is veral drankmisbruik, buite-egtelike geboortes, wetsoortredings.

Wetsoortredings:

Die inwoners van Wupperthal maak hulle op hierdie gebied baie min skuldig. Volgens die polisie en magistraat van Clanwilliam, verskyn daar jaarliks uiters een of twee van die inwoners van Wupperthal voor die hof op aanklag van wetsoortredings. Sommige jare kom daar selfs nie een geval van wetsoortreding voor nie. Die magistraat van Clanwilliam het verklaar dat die gemeenskap van Wupperthal oor die algemeen wetsgehoorsaam is en dat hulle gunstig vergelyk met ander kleurlinge van die distrik. Wanneer gevalle van wetsoortredings wel voorkom, is dit gladnie van ernstige aard nie, en meesal maak hulle hul net skuldig aan diefstal.

In gesprekke wat met die inwoners gevoer is tydens die ondersoek, is daar nooit melding gemaak van enige bekende of familiebetrekking wat tronkstraf vir 'n oortreding ontvang het nie. Wat wel duidelik geblyk het uit onderhoude

was/.....

was dat die inwoners dit as 'n groot skande beskou wanneer 'n persoon wel tronkstraf moet ontvang vir een of ander wetsoortreding.

Drankmisbruik:

Geen dranklisensies is op Wupperthal uitgereik nie, en drank word by geen geleentheid toegelaat nie. Alhoewel dit teen die regulasies van die sendingstasie is, word daar tog drank ingesmokkel. Dit gebeur egter baie selde omdat die inwoners maar by enkele geleenthede die kans kry om na Clanwilliam te gaan.

Die invloed van die kerk is ongetwyfeld 'n faktor wat drankmisbruik teëwerk. Wanneer 'n persoon hom skuldig maak aan drankmisbruik en die bestuurder kom daarvan te hore, word die oortreder onder sensuur geplaas. As aan die kerklike tug nie geboor gegee word nie verloor so 'n persoon sy inwoningsreg. Gedurende die ondersoek was daar een manlike persoon op die sendingstasie wat onder sensuur was as gevolg van drankmisbruik. Drankmisbruik onder vrouens is iets heeltemal onbekends op Wupperthal. Omdat die inwoners baie selde gaan uitwerk op naburige plase, kom hulle ook nie dikwels in aanraking met die dopstelsel nie.

Oor die algemeen is die indruk wat tydens die ondersoek geskep is dat die inwoners met enkele uitsonderings baie gekant is teen die gebruik van sterk drank en 'n hele paar persone het dan ook hulle afkeur uitgespreek teen

die/.....

die persone wat hulle wel skuldig maak aan drankmisbruik. As in aanmerking geneem word watter ernstige probleem drankmisbruik onder die kleurlingbevolking aanneem, dan vergelyk Wupperthal baie gunstig in hierdie verband.

Buite-egtelikheid:

Onderstaande tabel dui aan die getal buite-egtelike geboortes wat vanaf 1945 tot 1949 voorgekom het in vergelyking met die totale aantal geboortes.

TABEL NO VII
BUIITE-EGTELIKE GEBOORTES OP WUPPERTHAL
VANAF 1945-1949⁸⁾

Jaargetal	Aantal Geboortes	Buite-egtelike geboortes	Persentasie Buite-egtelike Geboortes
1945	61	14	22.95
1946	48	1	2.08
1947	49	6	10.16
1948	51	7	13.72
1949	58	12	20.68
1945-1949	277	40	

Soos/.....

-
- 8) Die inligting is verkry by die kantoor van die superintendent van die sendingstasie, waar die geboortes geregistreer word en die buite-egtelikes uitgeken word wanneer die naam van die vader verstrek word.

Soos uit die tabel kan afgelei word was veertig of 14.4% uit 'n totale aantal van 277, geboortes buite-egtelik. Daar is byna geen offisiële syfers beskikbaar om hiermee te vergelyk nie, behalwe die bevinding van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurlingbevolking wat daarop dui "dat 30 persent tot 40 persent van alle geboortes onder Kleurlinge buite-egtelik is".⁹⁾

Wupperthal vergelyk baie gunstig met laasgenoemde syfers asook met syfers wat verkry is tydens 'n sosiologiese studie van 'n groep kleurling-plaasarbeiders in die distrik Tulbagh. Die aantal buite-egtelike geboortes vir die laasgenoemde groep is aangegee as "ongeveer 50% van die totale aantal kinders,"¹⁰⁾ terwyl die syfers oor Wupperthal aandui dat die hoogste aantal buite-egtelike geboortes maar soveel as 22.95% was en in die jaar 1946 was dit selfs so laag as 2.08%.

Die rede vir hierdie betreklike lae syfer vir buite-egtelikheid onder die inwoners van Wupperthal kan daarin gesoek word dat die tug wat die kerk op sy lede toepas in hierdie/.....

9) Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurlingbevolking van die Unie. U.G. No. 54, 1937, par. 69

10) Du Toit, J.B., Plaasarbeiders. 'n Sosiologiese studie van 'n groep kleurling-plaasarbeiders in die distrik Tulbagh. (Ongepubliseerde tesis verkrygbaar in die biblioteek van die Universiteit van Stellenbosch).

hierdie verband nog baie streng is. Soos in voorafgaande hoofstukke uiteengesit is, kan 'n persoon sy inwoningsreg verloor wanneer hy buite die huwelik met 'n vrou saamlewe. In hierdie gemeenskap word 'n buite-egtelike geboorte ook nog as 'n skande beskou en nie soos in die meeste ander kleurlinggemeenskappe as iets alledaags gereken nie.

Tydens die ondersoek is daar heelwat eerste geboortes teëgekóm wat buite-egtelik was. Volgens die leraar gebeur dit ook heel dikwels dat wanneer 'n paar in die eg verbind word, die bruid reeds swanger is. Dogters van die sendingstasie wat op ander plekke gaan werk keer ook dikwels terug na hul ouerhuis vir 'n buite-egtelike geboorte.

Soos reeds genoem, pas die kerk sy tug streng toe by alle gevalle van buite-egtelikheid. 'n Bruid word vir ses maande onder sensuur geplaas wanneer sy met haar huwelik alreeds swanger is, en sy mag nie haar kind laat doop voordat sy weer in kerklike ere herstel is nie. Vir elke buite-egtelike kind op die sendingstasie moet 2/6 per maand aan die superintendent betaal word vir solank die kind op die sendingstasie woon. Die kerlike tug het ongetwyfeld hier ook sy invloed want gedurende die ondersoek is net een geval teëgekóm waar 'n ongetroude moeder twee buite-egtelike kinders het.

Ander Probleme:

Volgens die bestuurder van die sendingstasie het daar

op/.....

- 110 -

op Wupperthal alleen rassevermenging voorgekom toe 'n klompie Damaras vroeër vanaf Suid-Wes-Afrika daar ingetrek het. Die kerk gaan hierdie rassevermenging gladnie tee nie. Tydens die ondersoek is geen persone in die gemeenskap opgemerk wat as blankes sou kon deurgaang nie.

Die vrouens van verskillende van die mans wat in die leër was het verklaar dat hulle eggenotes baie moeilik weer aangepas het by die reëls van die sendingstasie, maar dat hulle hul tog weer uiteindelik heeltemal daarmee versoen het.

Ten slotte kan gesê word dat die inwoners van Wupperthal nie 'n gemeenskap vorm waarin maatskaplike euwels op groot skaal voorkom nie. Die strenge reëls, tug en invloed van die kerk kan ongetwyfeld hiervoor verantwoordelik gehou word.

HOOFSTUK XIII

VERMAAKLIKHEID EN ONTSPANNING

Soos in enige ander gemeenskap word ook in Wupperthal die vryetydsbesteding vir elke inwoners bepaal deur die moontlikhede vir ontspanning wat daar in die gemeenskap is, asook deur die mate van opvoeding wat hy/sy geniet het. Daarby moet die inwoners van Wupperthal by hulle vermaaklikheid en ontspanning ook nog streng rekening hou met die beperkings wat deur die kerk opgelê is in hierdie verband. So mag daar byvoorbeeld geen vergaderings gehou word sonder die toestemming van die bestuurder nie en die stigting van enige soort klubs of verenigings moet ook eers vooraf gegaan word deur die verlof van die bestuurder. Dans en dansmusiek word nie toegelaat nie en kommersiële ontspanning is verbied.

Ons kan die vermaaklikheid- en ontspanningsfasiliteite op Wupperthal onder die volgende twee hoofde indeel:

- (1) Ongeorganiseerde vermaaklikheid- en ontspanning
- (2) Georganiseerde vermaaklikheid- en ontspanning.

Ongeorganiseerde vermaaklikheid- en ontspanningsfasiliteite:

Elke persoon op die sendingstasie neem na willekeur deel aan hierdie vorm van vryetydsbesteding. Dit was duidelik tydens die ondersoek dat 'n individu of die lede van

'n gesin gesamentlik die grootste deel van hulle vrye tyd op die manier deurbring.

Die Kinders: As vrye tyd vir die kinders kan beskou word die middag nadat die skool uit is en saans na ete. Middae na skool help die kinders gewoonlik hulle ouers met werk, maar hierdie werk gaan gepaard met 'n groot mate van spel. Die ouers het dikwels gekla dat die kinders so lank wegbly wanneer hulle moet gaan water haal omdat hulle te veel langs die pad speel. Onder die groot bome naby die winkel kom dikwels 'n hele klomp kinders saam en hier word 'n bal rond geskop en spele soos „Kat-en-muis" of „hop-scotch" gespeel. Die bome verskaf genoegsame koelte en in die skaduwees is ook baie lekker sandgrond om in te speel.

Die meisies is baie keer opgemerk met naaldwerk of breiwerk na skool, terwyl oor die algemeen die kinders as ywerige lesers beskou kan word.

Die Volwassenes: Voor die winkel waar die bus gewoonlik stilhou om persone op of af te laai, word byna gedurig groepies kleurlinge aangetref wat daar rond sit en staan om te gesels. Hier is die vernaamste plek waar hulle met persone buite die sendingstasie in aanraking kom en waar hulle die nuus van die dorp, naburige plase of ander buite-stasies kan hoor. Selfs die vrouens wat op Wupperthal woonagtig is, gesels besonder lank met mekaar in die winkel wanneer hulle gaan inkopies doen. Gebeurtenisse op die

sendingstasie/.....

sendingstasie, siekte of die kinders word gewoonlik by sulke geleenthede bespreek.

Wanneer die wasgoed Maandae gewas word of wanneer die vrouens middae gaan hout maak, word hulle meesal in groepies van twee of meer aangetref waar hulle hul werk al geselsende verrig. Die volwasse lede van die gesinne kuier ook saans oor en weer om met mekaar te gesels.

Op Wupperthal word, behalwe die motor van een van die onderwysers, geen ander soort voertuie aangetref behalwe 'n slee met donkies nie. Hierdie slee word net gebruik wanneer die gesinne op die saaiplase gaan saai, om die saad en benodigdhede vir die tydperk op te vervoer. Voertuie vir plesierritte bestaan gladnie op Wupperthal nie, en die onderwyser gebruik sy kar alleen nou en dan gedurende naweke om êrens heen te gaan. Die ander kleurlinge op die sendingstasie maak gebruik van die spoorwegbus wanneer hulle na Clanwilliam wil gaan. Die gebeur egter baie selde.

Jaarliks, in Julie-maand gaan gesinne of lede van 'n gesin uit na een van die twee saaiplase Hartvlak of Vaal-Heuning, om daar te gaan ploeg en saai. Hartvlak is 10 myl en Vaal-Heuning 6 myl vanaf Wupperthal geleë. Dit is so goed as 'n vakansie vir die gesinne want dit is 'n algehele verandering. Die gesin of lede van 'n gesin gaan woon vir die saaitydperk wat veertien dae of meer duur, op een van die saaiplase. Hulle neem kos en klere saam vir die tydperk en woon in klein hutjies wat daar aangebring

is/.....

is vir die doel. In November wanneer dit moet geoes word vind daar weer 'n herhaling hiervan plaas.

Musiekinstrumente is gladnie op die sendingstasie opgemerk nie, behalwe twee of drie gesinne wat grammafone besit. Die een radio wat gedurende die ondersoek by een van die huise opgemerk is, was buite werking.

Die ouer lede van die gemeenskap behalwe die onderwysers(esse) lê hulle nie baie toe op lees nie. Aleenlik die tydskrifte of koerante wat deur die onderwysers onder hulle versprei word, word nou en dan gelees. Sommige van die ouers lees ook die boeke wat die kinders uitneem by die skoolbiblioteek.

Die vrouens verrig meesal net die nodige naaldwerk om hulle gesinslede van nuwe en heel klere te voorsien. Geen een van die vroue lê hul spesiaal toe op kunsnaaldwerk nie. Die houtwerk wat die mans doen, word nie gedoen vir ontspanning nie, maar word beskou as deel van hulle dagtaak.

Georganiseerde vermaaklikheid- en ontspanningsfasiliteite:

Op hierdie gebied is daar nie veel fasiliteite vir die inwoners nie en Wupperthal skiet nog ver te kort in hierdie verband in vergelyking met ander gemeenskappe van dieselfde grootte. In die meeste kleurlinggemeenskappe word sport in een of ander vorm aangetref, terwyl op Wupperthal vir sowel kinders as volwassenes geen fasiliteite op hierdie gebied

bestaan/.....

bestaan nie.

Die Kinders: Behalwe die jaarlikse skoolkonsert is die kerk veral verantwoordelik vir die mate van georganiseerde vryetydsbesteding wat die kinders van Wupperthal geniet. Kerkfeeste, veral Paasfees, die Dodefees en basaars bied vir die kinders ongetwyfeld 'n mate van ontspanning. Die C.S.V., waaraan al die kinders bo die ouderdom van 12 jaar asook die wat nog nie aangeneem is nie, moet behoort, verskaf minstens een aand per week ontspanning van 'n geestelike aard en wel wanneer die lede Normaalklasse bywoon. Die kinders wat in die „Jongkoor" sing vind hierin aangename ontspanning.

Die Volwassenes: Die twee verenigings wat op die sendingstasie bestaan naamlik die Sustersvereniging en die Begrafnisklub, verskaf alleen ontspanning wanneer die lede byeenkom vir 'n vergadering. Die Sustersvereniging vergader een keer per week en bied veel leersaams aan die lede omdat een van die blanke vrouens op die sendingstasie die lede kom toespraak oor een of ander onderwerp soos byvoorbeeld die voeding of algemene opvoeding van hulle gesinne. Sy gee ook aan die lede die geleentheid om hulle probleme met haar te bespreek.

Die lede van die „Grootkoor" vind ontspanning daarin dat hulle elke Sondagmiddag by een van die siek lede in die/.....

- 116 -

die gemeenskap gaan sing.

Meer nog as in die geval van die kinders bied die kerk en kerkfeeste aan die volwassenes geleentheid vir ontspanning. Dae voor die tyd word reeds voorbereidings getref en vir 'n hele tyd na afloop daarvan word dit nog in die gemeenskap bespreek.

Slotopmerkings: Daar kan veel gedoen word om die inwoners van die sendingstasie te help om hulle vrye tyd baie nuttiger te bestee. Die jongmense het behalwe die C.S.V. geen ander georganiseerde ontspanning nie, en dit is verbasend dat die jeug van die gemeenskap nie nog meer daartoe neig om hulle afleiding te soek juis in dit wat hulle belet is nie. Die ouer lede van Wupperthal sal ook veel baat vind by 'n vereniging waarby hulle aktief kan deelneem en wat hulle belangstelling gaande sal maak. Op die gebied van ontspanning en vryetydsbesteding kan inisiatief aan die kant van die onderwysers(esse) en selfs van die bestuurder veel bydra, want op die oomblik voer die meeste inwoners 'n ledige bestaan gedurende hulle vryetyd.

HOOFSTUK XIV

BEVINDINGS EN AANBEVELINGS

Enige besoeker aan Wupperthal sal homself afvra of die afgesonderdheid van die sendingstasie wel tot voordeel of nadeel van die gemeenskap strek. Alhoewel die gemeenskapslede gereelde mediese dienste asook 'n goeie mark vir hulle produkte moet ontbeer, word hulle tog aan die ander kant beskerm teen 'n oormaat van vreemde invloede en hierin kan die rede gesoek word vir die eenvoudige maar tog gelukkige leefwyse wat op die sendingstasie aangetref word.

Deur die fabriek en die tuinbou binne die gemeenskap is dit nie nodig vir die gemeenskapslede om elders bestaansmiddele te gaan soek nie. Die afwesigheid van komersiële ontspanning en die feit dat die meeste voedselprodukte op die sendingstasie self geproduseer word, hou die lewenskoste besonder laag. Dit kan egter nog verminder word as die inwoners net wil probeer om die grond beter te bewerk en sodoende meer daaruit te haal.

Alhoewel daar in enkele gevalle oorbevolking opgemerk is, vergelyk die behuisingstoestande op Wupperthal besonder gunstig met die huidige stedelike woonbuurtes van kleurlinge. Die mate van oorbewoning het geen merkbare nadelige uitwerking op die gesondheid van die bewoners van sulke huise nie/.....

nie. Daarby kos die huise baie min om op te rig, en die enkeles wat die eiendom van die kerk is word aan die inwoners verhuur teen 'n baie laer huur as die gewone dorps-huur en veral stadshuur.

Die klimaat is nie baie gunstig vir landbou nie en laasgenoemde word alleen moontlik gemaak deur besproeiing. Vir die gesondheid van die inwoners word die klimaat egter as besonder gunstig beskou.

Die verpligte kerkbywoning en die invloed wat die kerk-tug nog op die lede het, het 'n besondere heilsame uitwerking in hierdie gemeenskap waar die sendingkerk nog die spil is waarom alles draai. Hieraan kan ons die besondere lae syfers vir drankmisbruik, misdaad en buite-egtelikheid toeskryf. Die feit bestaan egter dat veral die jonger lede van die gemeenskap al hoe meer afvallig word van die reëls van die kerk. Die rede hiervoor is dat die reëls van die Instituut in baie gevalle gemeet aan moderne opvattinge, verouderd en te streng is.

Die feit dat die skool een van die eerste instellings is waarmee 'n begin gemaak is op die sendingstasie, toon duidelik die erns van die stigters met die opvoeding van die gemeenskapslede. Verpligte skoolbesoek word as vanselfsprekend beskou en stokkiesdraaiery is dan ook tereg genoem as iets onbekends in die gemeenskap.

Op die gebied van ontspanning word byna niks op die sendingstasie gedoen nie. Die jong mense in die gemeenskap word ongetwyfeld hierdeur geraak en dit is moontlik die rede waarom so baie van hulle hul toevlug na die dorpe en stede neem.

Daar bestaan geen reëls op die sendingstasie in verband met die verwydering van nagvuil en huisafval nie, en hierdie toestand vereis ongetwyfeld aandag. Vleis en melk word verkoop sonder dat daar enige spesiale aandag gegee word aan die suiwer hou daarvan. Ook voel die inwoners dit baie sterk dat daar nie toegesien word dat die drinkwater suiwer gehou word nie.

Waar uit bostaande oorsig tekortkominge blyk, wil ons die volgende aanbevelings doen.

- (1) Dat daar 'n mate van selfbestuur sal wees in die vorm van 'n dorpsbestuur, wat die gemeenskapslede vertrouwd sal maak met plaaslike selfbestuur en by die inwoners ook 'n mate van verantwoordelikeheidsin teenoor die gemeenskap sal aankweek.
- (2) Dat 'n opgeleide verpleegster op die sendingstasie aangestel sal word wat haar voltydse dienste aan die gemeenskapslede kan bied.
- (3) Dat daar beter voorsiening gemaak word vir die verwydering van nagvuil en die suiwer hou van drinkwater, vleis en melk.

- 120 -

- (4) Dat voorligting op die gebied van landbou gegee word sodat die inwoners die meeste voordeel kan trek uit die grond.
- (5) Dat beter ontspanningsfasiliteite verskaf word.

BYLAAG I
REËLS EN WETTE
VAN DIE WUPPERTHAL INSTITUUT

1. Elke bewoner van die instituut staan met sy hele gesin onder alle reëls en wette van die Instituut hier op Wupperthal en sy onderhorige plekke.
2. Die huurjaar eindig op 31ste Mei. Elke huurder is verplig voor of op 31 Mei sy huur te betaal.
3. Huise, krale ens. mag net met verlof en toestemming van die Bestuurder van die Instituut opgerig word.
4. Geboue wat deur die huurder opgerig is kan, as hy om enige rede die Instituut wil of moet verlaat, of afgebreek word of na valuasie van lede van die Gemeenteraad aan 'n ander bewoner, wat deur die Bestuurder goedgekeur is, of aan die Instituut self verkoop word. Vir krale, pondokke, vloere, heinings of enige verbeterings van gehuurde gronde kan geen vergoeding toegestaan word nie.
5. Die huurder mag nie meer as 25 stuk kleinvee en 3 melkkoeie en 6 werkdonkies aanhou nie. Die wat oor genoemde getalle kleinvee, beeste of donkies aanhou moet weigeld teen die volgende tarief betaal:-

Vir/.....

- 122 -

Vir kleinvee 2/- per jaar vir elke 5 oor die getal.

Vir beeste 2/- per jaar vir een elk oor die getal.

Vir donkies 6/- per jaar vir een elk oor die getal.

6. In geval 'n huurder sonder kennisgewing langer as 6 maande van sy huis afwesig is, loop hy gevaar om sy inwoningsreg te verloor.
7. Die huur kan deur huurder of verhuurder gestaak word en wel na een maand tevore kennis te gee.
8. Elke bewoner van die Instituut is verplig om aan alle noodsaaklike publieke werke deel te neem en sy huis, werf, tuin en erf in beste orde te hou.
9. Van elke huurder wat sy erf, tuine, lande ens, nie op bevredigende wyse bewerk nie, sal die gronde weer afge-
neem word.
10. Elke bewonder van die Instituut is met sy hele gesin verplig om die Godsdienste op Sondag of in die week getrou en gereëld by te woon en sy kinders na skool te stuur.
11. Niemand mag sterke drank of wyn inbring of laat inbring nie, biermaak van enige soort en dagga is nie toegelaat nie.
12. Elke bewonder is verplig om hom hier en orals ordentlik te gedra en om hom te onthou van onsedelikheid,
dronkenskap/.....

- 123 -

dronkenskap, vloek, laster, sabbatskending en ander aanstootlike dinge. Ook dans en dansmusiek in die huise en op vloere is nie toegelaat nie.

13. Niemand mag sonder toestemming van die Bestuurder vreemde mense herberg nog groot- of kleinvee van ander mense aanhou nie.
14. Niemand is toegelaat om enige besigheid sonder uitdruklike toestemming van die Bestuurder op te rig of bas, bossiestee of enige soort hout te laat maak nie. By-neste in die veld mag nie verniel word en ook nie ontydig uitgehaal word nie.
15. Varke mag nie op straat of in tuine en erwe rondloop nie, maar moet op hok gehou word. Oortreders van hierdie bepaling loop gevaar om beboet te word of sy huurgrond te verloor.
16. Diere wat skade doen moet geskut word met kennisgewing aan die skutmeester. Veroorsaakte skade moet deur die opsiener takseer word.
17. Vir die stigting van enige soort verenigings, klubs ens, moet die goedkeuring van die Bestuurder gevra word. Vergaderings van enige soort is sonder toestemming van die Bestuurder nie toegelaat nie.
18. Alle geskille en twissake, met uitsondering van kriminele sake, moet deur die Bestuurder, bygestaan deur

die/.....

- 124 -

die Kerk- en Gemeenteraad beslis word. Elke party moet hom aan die uitspraak van die Raad onderwerp. Krimineel veroordeeldes verloor outomaties hul inwoningsreg.

19. Elkeen wat sy verpligtinge in die uiterlike of kerklike lewe nie nakom nie en reëls, wette en bepalinge van die Instituut oortree, sal inwoningsreg verloor en sal die Instituutgronde saam met sy gesin moet ontruim en wel binne 30 dae na kennisgewing deur die Bestuurder.
20. Die Bestuurder verlang daarna om met elke bewoner van die Instituut in rus en vrede te lewe en derhalwe word verwag dat elkeen die reëls en wette van die Instituut getrou nakom en sodoende rus en vrede en die nodige orde op Wupperthal en sy onderhorige plekke te bestendig

Die Bestuurder
van die Wupperthal Instituut
namens die Rynse Sending-Genootskap.

B I B L I O G R A F I E

BOEKE

- Blumenthal, A. : Small Town Stuff. Chicago, The University of Chicago Press, 1932.
- Cruse, H.P. : Die Opheffing van die Kleurling-bevolking, Kaapstad, Die Citadelpers 1947.
- De Villiers, Jan J. : Elim. Ongepubliseerde M.A.-tesis. Carnegie Biblioteek, Universiteit van Stellenbosch, 1948.
- Du Toit, J.B. : Plaasarbeiders. Ongepubliseerde M.A.-tesis. Carnegie Biblioteek, Universiteit van Stellenbosch, 1947.
- Loots, S.E. Aletta. : Die Ongehude Moeder. Volgens 'n studie in die inrigting vir ongehude moeders in Kaapstad. Ongepubliseerde M.A.-tesis, Carnegie Biblioteek, Universiteit van Stellenbosch, 1951.
- Louw, Petronella J. : Pniël. Ongepubliseerde M.A.-tesis. Carnegie Biblioteek, Universiteit van Stellenbosch, 1950.
- Lynd, R.S. en H.M. : Middletown. London. Constable & Co., Ltd., 1929.
- Theron, E. : Fabriekwerksters in Kaapstad. Kaapstad, Nasionale Pers Bpk., 1944.
- Warnich, P.G. : Genadendal. Ongepubliseerde M.A.-tesis, Carnegie Biblioteek, Universiteit van Stellenbosch, 1950

OFFISIËLE PUBLIKASIES

Offisiële Jaarboek van die Unie van Suid-Afrika
No. 24-1948.

Verslag/.....

- 126 -

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake die Kaapse Kleurlingbevolking van die Unie. U.G. 45/1937.

Verslag van die Kommissie van Onderzoek insake Drankmisbruik deur die Kaapse Kleurlinge. U.G. 33/1945.

Verslag van die Interdepartementele Komitee betreffende Kleurlingaangeleenthede op Kleurlingsendingstasies, -reserwes en -nedersettings. U.G. 33/1947.

PAMFLETTE

Gemeente-wetten voor de Rynsche Zending-Gemeenten in de Kaap-Kolonie. Stellenbosch, Pro-Ecclesia Drukkery, Pastoriestraat, 1921.

Reglement voor Kerkelijke Tucht. Stellenbosch, Pro-Ecclesia Drukkery, Pastoriestraat, 1921.

Schmidt, R. : Uit het zendingwerk van de Rijnse Kerk in Zuid-Afrika. Het eeuwfeest te Wupperthal
26 - 29 April 1930. Genadendalse drukkery, 1930.